

Ч. 13—14

15 листопада 1924 р.

Ч. 13—14

ЗМІСТ:

1. А. ПАВЛЮК. І знов... Поезія. 2. В. ОСТРОВСЬКИЙ. Хлопські сини Роман з життя Холмщини. 3. А. ПАДОЛИСТ. З книги „Кров і вода“. Поезія. 4. ЄВГЕН МАЛАНЮК. Осінь. Поезія. 5. МАКСИМ ГОРЬКІЙ. Буревістник. 6. Проф. В. ЗАКІН. М. Драгоманів, як історик. 7. ТАМАРА БАРАБАШ. Крики. Поезія. 8. В. ПАВЛОВИЧ. Анатоль Франс.	9. КЛИМ ПОЛІЩУК. Негода. Поезія. 10. Ф. ГУДИМА. Світ, як вічний рух. 11. М. ФІРАК. Боротьба за внутрішній устрій Югославії. 12. ЦЕРКОВНЕ ЖИТТЯ. 1. Постанова Св. Синоду Правосл. Церкви. 2. Лист митроп. Шептицького. 13. ДЖЕЛЯЛЕДДІН РУМІЙ. Розмова закоханих. 14. ЛІТЕРАТУРНЕ ЖИТТЯ. 15. РІЖНІ ВІДОМОСТІ.

ВАРШАВА.

ЦІНА 1 ЗОЛ. 50 ГР.

У „НАШОМУ СВІТІ“

беруть участь та зголосили згоду співробітничати:

Номо, Тамара Барабаш, Ф. Гудима, посол д-р. В. Дмитріюк, О. Дучпінська, В. проф Заїкич, поет П. Карманський, проф. Коваль (Берлін), Купальський, К. Лавринович, М. Левицький, д-р Є. Лукаевич, посол С. Любарський, М. Маланюк, арт.-мал. Мегик, проф. І. Огієнко, поет О. Олесь, Г. Орлівна, В. Островський, В. Павлович, поет А. Павлюк, М. Падоліст, арт.-мал. З. Подушко, К. Поліщук, С. Русова, доц. Ю. Русов, М. Садовський, О. Саліковський, С. Сірополко, О. Сіяч, Тавольга, Фірак (Югославія), І. Чепіга, Червенський, сен. Черкавський, посол Чучмай і інші.

Уклінно прошу Шановних Читачів і передплатників вирівняти залежності за минулі місяці, зеднувати передплатників серед своїх знайомих, а також надсилати їх адреси.

З поважанням

Редактор-Видавець. В. Островський.

УКРАЇНСЬКЕ ВИДАВНИЦТВО В КАТЕРИНОСЛАВІ

1. Т. Шевченко. Кобзарь. Перше повне народне видання, в 1 томі, з поясненнями й примітками проф. В. Сімовича. З портретом і біографією. Ц. дол. 1.00, в оправі дол. 1.30	рожжя. Понад 200 мал. і карт. Ц. дол. 1.00 в опр. 1.30
2. Проф. І. Огієнко. Українська Культура. Коротка історія культурного життя українського народу. З малюнками й портретами в оправі. Ц. дол. 0.70	13. А. Кащенко. Зруйноване гніздо. Повість з часів скасування Січі. Ц. дол. 0.16
3. С. Єфремов. Коротка історія українського письменництва. З малюнк. й портретами. Ц. дол. 0.80	14. А. Кащенко. На руїнах Січі. Історичне оповідання. Ц. дол. 0.04
4. Проф. Д. Дорошенко. Короткий курс історії України. З малюнками. Ц. дол. 0.60	15. А. Кащенко. Мандрівка на Дніпрові пороги. Оповідання. Ц. дол. 0.06
5. М. О. Ковалевський. Історія Греції та Риму. Для школи та самонауки з 46-ма мал. й картами. Ц. дол. 0.30	16. А. Кащенко. Над Кодацьким порогом. Істор. оповідання. Ц. дол. 0.05
6. М. Левицький. Граматика української мови. Для самонавчання. В оправі. Ц. дол. 0.60	17. А. Кащенко. Борці за правду. Істор. опов. Ц. дол. 0.30
7. Г. Голоскевич. Український правописний словник. З короткими правилами правопису. В згоді з правописом Всеукр. Академії Наук. Видання 5-те. Ц. дол. 0.20	18. А. Кащенко. Під Корсунем. Іст. пов. Ц. дол. 0.30
8. С. Іваницький і Ф. Шумлянський. Російсько-український словник. 520 стор. великого формату. Ц. в оправі дол. 2.00	19. А. Кащенко. Славні побратими. Істор. опов. Ц. дол. 0.10
9. „Ярина“. Українська граматика з читанкою, склав А. Воронець, з 52 малюнками Ю. Магалецького, з додатком: „Як учити з букваря Ярина“ та „Як вести розмови з малюнків“ Ц. дол. 0.30	20. А. Кащенко. Кость Гордієнко-Головно, останній лицарь Запорозжя. Ц. дол. 0.10
10. С. Русова. Єдина діяльна (трудова) школа. Ц. дол. 0.10	21. А. Кащенко. З Дніпра на Дунай. Оповідання з часів скасування Січі. Ц. дол. 0.25
11. С. Русова. Нова школа соціального виховання. Курс лекцій. Ц. дол. 0.50	22. Д. Мердовець. Гетьман Петро Сагайдачний. Істор. опов. Ц. дол. 0.20
12. А. Кащенко. Оповідання про славне військо запорозьке низове. Ілюстрована Історія Запо-	23. О. Рогова. Тиміш Хмельниченко. Істор. повість з малюнками П. Холодного. Ц. дол. 0.30
	24. А. Чайківський. Козацька помста, опов. з козацької старовини. Ц. дол. 0.20
	25. М. Григорович. Як Ірландія здобула собі волю. Ц. дол. 0.12
	26. Ю. Гай. Весняні квіточки. Співняк для дітей. Ц. дол. 0.20
	27. С. Русова. Серед рідної трироди. Оповідання з малюнками Ю. Русова. Ц. дол. 0.16
	28. Українські народні казки (зі збірника Рудченка), з 42 мал. Ю. Магалецького. Ц. дол. 0.30

ПОВНИЙ КАТАЛОГ ВИДАВНИЦТВА БЕЗПЛАТНО.

ПРОДАЖ ВИКЛЮЧНО ЗА ГОТІВКУ, КНИЖКИ ВИСИЛАЮТЬ НЕГАЙНО,

На більші замовлення — 25 — 40% знижки.

Гроші (невеликі суми) можна прислати листом, а краще переказами на Конто Е. Wyrowuj. Земельний Банк Гіпотечний, Львів, або — Živnostenska Banka, Praha, або — Wiener Bankverein, Wien, або просто на адресу:

Eug. Wyrowuj, Berlin SW 47, Yorkstr. 84 II.

ПО ЕЗ II **О, ОДЕСЯ**

МОЖНА НАБУВАТИ ЧЕРЕЗ АДМІНІСТРАЦІЮ

„НАШОГО СВІТУ“

Ціна з пересилкою 2 зол, 50 гр.

Висилається за готівку й за післяплатою.

WYSZEDŁ Z DRUKU № 1 PISMA

RZECZY CIEKAWYCH

POD REDAKCJĄ ST. WOTOWSKIEGO

Wydawnictwo pisma RZECZY CIEKAWYCH zawiera utwory: M. Gajewskiego, St. Mara, Prospera Szmurło, St. Wotowskiego i innych.

Redakcja Rzeczy Ciekawych ogłasza konkurs na sensacyjne nowele i wyznaczyła nagrodę w wysokości 300, 200 i 100 złotych.

Adres Redakcji: Warszawa, Marszałkowska 56.

Telefony 291-11 i 75-99.

1-1

Ч. 13—14

ВАРШАВА, 15 ЛИСТОПАДА 1924 РОКУ

Ч. 13—14

ВІД ВИДАВНИЦТВА

„Який народ — така й література“.
Бісмарк.

Народ, який хоче, щоб його раховано в міжнародній сем'ї за народ культурний та належним чином шановано, мусить мати докази своєї культури. Одним з таких обов'язкових доказів є друковане слово, а в першу чергу — літературні й наукові періодичні видання. Цього роду часописи є як би посвідками культурности, білянсом розумової творчої праці. Тому, в розвиткові преси мусить бути заінтересований весь народ у цілому і кожний свідомий громадянин з'окрема. Газети, журнали, альманахи й т. д. це не приватна справа окремих осіб, — це придбання цілої нації. Народ, який не дбає про ці докази культурности, не є гідний імени культурної нації.

Народи, міцні економічно, мають заможні одиниці чи гуртки, які на свої власні кошти відразу створюють гідні свого народу органи. В народів слабких економічно, як ми, ці документи культурности вироблюються спільними силами, збірним капіталом, підтримкою з боку передплатників і читачів. Інтелігенти, які не беруть участі в створенні літературних і наукових органів хоча б передплатою, є безплідними членами народнього організму. Неакуратні ж у грошових розрахунках передплатники та продавці, крім цього, ще шкодять розвиткові рідної культури, економічно підриваючи вже існуючі видавництва.

Так сталося з „Нашим Світом“. Створений ве-

личезними зусиллями й саможертвою, він мусив на деякий час замовкнути, щоб стягнути борги з передплатників та продавців; мусив замовкнути в той момент, коли його шанси на життя й розвиток найвище піднялися.

За той же час і з тих самих причин умерла берлинська „Літопис“, а „Нова Україна“ не випустила ні одного числа.

Отак, наше громадянство, не тільки не набуває нових посвідок своєї культури, але власними ж руками нищить уже існуючі. І робиться це в той час, коли Український Народ має найбільшу потребу в доказах своєї власної своєрідної культури.

Свідомість цієї потреби, як рівнож і свідомість того, що кожний Українець повинен вважати за свій священний обов'язок спричинитися до розвою своєї рідної культури та збільшення доказів її, й змусила мене, не зважаючи на всі матеріальні труднощі, продовжувати „Наш Світ“, що є одиноким цього роду часописем. Роблю це в надії, що Українське Громадянство розуміє, яка небезпека загрожує нашій культурі й нації через вимирання літературно-наукових часописів і що наші Читачі, Передплатники й Продавці стануть у допомозі „Нашому Світові“ в його культурній праці.

Редактор-Видавець В. ОСТРОВСЬКИЙ.

Ініціативна група т-ва письменників „КУЛЬТ“ у Подєбрадах

Зліва. А. Падоліст, М. Грива, Є. Маланюк, О. Коннор-Вилінська, М. Диканько, Ю. Дараган.

АНТІН ПАВЛЮК

І З Н О В...

Тамарі Б.

1.

І знов... — блаженна тиша нив
і в необсяжнім полі — морі
вітрів розпещених приплив
на беріг вечора...

...і зорі...

Вся синьоока, темна ніч,
— як молодість твоя ваблива...
...тепло вечірніх наших стріч
і слів ласкавих, слів щасливих.

2.

Трюмо... Парфум пахтіння ніжне...
і оксамит старий... старе саше...
І слів і рук ласкава, тепла збіжність,
— Щоб болю не торкнутися лише б.

Текли зповільна нам оці години,
як час, як води... Як усе життя!..
Як давнього ті темні глибини,
останні вже. Навік. Без вороття...

3.

І знов людей—вітрів нестримні—дикі орди...
— тесальники землі — пани і торбарі
І погляд ваш... уст виріз такий гордий; —
герб зорь, Стрілець, над нами, угорі...

Це б цілувати рук слабких і диких
останні пута... Питя уст гірких
і слів гірких, звичайних слів, великих
останньої отрути ясиний гріх...

4.

...І ніч прийде... і знову путь...
страшна, таємная, незнапа...
А нам в цій тиші не зітхнуть,
ні випростатись нам, — кохана!

І біль такий. Останній біль!
— то ж чуть, як плине місяць, зорі...
Чекає бурь мовчання піль —
і стигнуть дні шкляні, прозорі...

5.

В цю мертву тишу, в ніч німу
прийде, — постукає у двері
нахабний ворог... Де ж візьму?
і з ким піду?... І де тепер ви??..

Це вам ні свят, а ні музик! —
серпи, ножі вам, діти горя!
І ваш слабкий, роспучий крик
десь, в тім незбагнутім просторі...

6.

...І вже щербата і безсила пристрасть...
і серце, — моє серце на піску, —
мов хижа риба... Блискавиці бистрі
із миті в мить...

І бурі у танку...

А ваших уст той гордий, скорбний виріз...
Долоні теплої пестлива глибина!
(Ці дні останні — неможливий вираз)...
І знову, біль — останній крик, — вже з дна!..

Санатор. Плеш, 14-VII-24 р.

ВОЛОДИМИР ОСТРОВСЬКИЙ

ХЛОПСЬКІ СИНІ

Роман

з життя Холмщини (1905—1924).

Частина перша

(Продовження)

II.

ОЛИ вийшли з шкільного городику, студент Заруба зручно запропонував панні Ніні руку. Вона прийняла її й зменшила кроки. Москвин із поповичем і семинаристом опинився попереду. Цей маневр не подобався йому. Перед двома годинами він просив її руки в старого протоієрея. Хоча батько нічого не обіцяв йому, кажучи, що це справа серця дочки, але йому чомусь здавалося, що вона вже „його“. Отже, спалахнула перша заздрість.

— Нахаба, — думав він, — треба повчити його. Він раз-у-раз озирався.

Ніна в душі сміялася.

Студент Заруба цієї гри не примітив. Він був зайнятий новими знайомими.

— Ви добре знаєте вашого вчителя? — спитався майже пошепки.

— Як саму себе, а може й більше.

— Видно, рафінований чорносотенець.

Ніна засміялась.

— Ви б дуже потішили мого тата. Він вважає його за небезпечного революціонера. Ось вам приклад людської opinii.

— А ви за кого його вважаєте? — лукаво спитався студент.

— За порядну людину.

— Це гумове поняття. Скажіть, яких він політичних поглядів?

— Це його справа, — відповіла вона кокетуючи.

— А ви?

— Хіба ж не знаєте, що я революціонерка?

— І вийдете за офіцера?

— Так, щоб революціонізувати армію.

— Чи можу я знати, — раптом зупинився Москвин, — що ви кажете про армію?

— Проектуємо целібат офіцерів, — засміявся Заруба.

— Згожуюсь, але після мого весілля.

— Чи не задовго чекати? — зауважила Ніна. Чорні маленькі очі Москвина неспокійно забігали. Глухо, залунав штучний холодний сміх:

— Маю надію, що ні...

Студент голосно засміявся. Москвин зробив вигляд, що не звернув уваги на його сміх і почав розмовляти з поповичем. Голос його звучав сухо, худі плечі час-від-часу нервово здригалися.

Семинарист раптом спинився й наблизився до Ніни.

— Ще один чорносотенець, — сміючись сказав студент.

— Коли скінчите університет, станете ще гіршим. Революціонність — це у вас знана всім мода. Всі російські бюрократи — з таких революціонерів,

як ви. Певен, що після першого „двадцятого“ будете вважати нас за „крамольників“. А пісню, що співає ця дівчина на призьбі, — за державну зраду.

„Правда“, промайнуло в голові Ніни. Але вона підняла рішуче свою гарну головку й твердо сказала:

— Помиляєтесь, нові часи — нові люди.

Заруба міцно притиснув до себе її руку.

— Незабаром побачите нас...

— В тюрмі?

Заруба здригнувся. В голові блискавично промайнула думка: „Чи не агент?“

Йому пригадався випадок, коли жандармерія вербувала серед гимназистів платних шпигунів.

III.

Захарчук оповідав про якогось учителя, що женився з темною неписьменною сільською дівчиною й не тільки не підняв її до себе, але, навпаки, сам опустився й „омужичився“.

Олесюк мовчки ходив по кімнаті вперед та назад. Його думки полинули за Ніною. Час від часу він поглядав у вікно й стежив за кожним її кроком, за кожним рухом. Він бачив, як студент усе ближче горнеться до неї, як вона весело балакає з ним, як межі них утиснувся семинарист і силкується здобути її увагу.

— Отже продовжував Захарчук про „омужиченого“ вчителя, — селяне перестали шанувати його. І дивна річ, наш народ якось цурається „пана“, не довіряє йому, проводить між ним, як людиною іншого світу, й між собою якусь високу межу, але поважає його; а усунь цю межу — пропала всяка шана...

— Пішли всі! — несподівано вигукнув Олесюк і спинився біля вікна.

Здивований Захарчук підвівся й теж підійшов до вікна. Все товариство, яке перед хвилиною вийшло з школи, звернуло до дому священика. Семинарист зняв фуражку й хотів прощатися. Попович Коля потягнув його за рукав і сказав йому щось такого, від чого всі засміялися. Скориставшись з цього моменту, Москвин підскочив до Ніни й запропонував їй руку. Вона прийняла й пішла з ним вперед. За ними рушили решта. З вікна виглядав протоієрей.

„Гарна була б пара“, — подумав він.

Сотні шлюбів дав він за свого життя, але почуття батьків, що віддають дочок за чужих мушин, досі йому було невідоме. Він ніколи навіть про це не думав. І раптом йому стало якось чудно: віддати рідну дитину чужому чоловікові! й втратити на неї всі свої права! Тепер тільки він зрозумів плач небіжки тещі перед його шлюбом. І щось одночасно і сумне й радісне залоскотало під серцем.

— Вища кляса, — сатирично засміявся Захарчук і відійшов від вікна. — Нас бач, не покликали.

Олесюк почав знову мовчки ходити по кімнаті. Захарчук похитав головою й рішуче сказав:

— Іду, мені вже порз.

— То і я з тобою трохи пройдуся.

А. ПАДОЛИСТ

3 книги „КРОВ І ВОДА“

До Світлого — шляхи лежать на простії
Крізь прірви й недоступні злами гір.
І не чекать, аж хтось промовить: ось ті,
Що в мріях волі шлють до нас свій зір;

Лише переступивши через кості
Замучених братів в безоднях прірви,
Згубивши почуття, неначе звір,
Досягнемо привабних високостей...

Лиш кровю й потом визначивши слід,
Ростопим довкола одвічний лід,
Залякано здригнеться темна північ.
І їжою кожний з нас засолодив річ...
В нас мова: сталь, бетон, залізо, мідь!
Лиш боротьба заб'є без жадних слів цю ніч!

ЕВГЕН МАЛАНЮК

О С І Н Ї

Останнє витліває золото,
Дзвенить останній сьвітлий день.
Куди ж це легким хмелем солода
Мене ця осінь поведе?

Та ж все вже вижбурляв, все винищив:
В порожнім серці — вітер літ...
Як! ж спокутувать провини ще
На цій чужій, глухій землі?

Яких же вигадать гріхів іще,
Щоб відпустила в тишу, в ніч?
Дивись, яке глибоке рівнище
Між нами викопали дні.

Ні. Руки не злучить розірвані,
Дням не розквітнути повік, —
Десь там, вгорі серед сузір'я вони
Летять в простори вітрові.

Захарчук одягнув „форменого“ кашкета з гербом і „кокардою“ й взяв з кутка свою товсту суковату палицю.

Глянувши на нього, Олесюк сказав напів з доганю:

— І чого ти носиш оцю „казьонщину“! Та й права не маєш.

— Ношу для авторитету.

— Що це за нісенітниця?

— Це не нісенітниця, а психольогія. Приший до свого кашкета хоч гудзика від штанів, аби блискучого, й побачиш, що народ зараз буде більше тебе поважати.

— Дурниці.

Олесюк махнув рукою й одягнув свого синього, як московський блин, величезного кашкета, але без усяких відзнак.

Вийшли на вулицю. Село гомоніло святошним гомоном. Спорхнула десь дівоча пісня й ввірвалася. Певне, мати гукнула на доньку, щоб свиней годувала. Натомість розсипався по дорозі дзвінкий сміх дітей, що бавилися „в гуси“. Десь мичала корова, докоряючи господині за млявість. Скрипіли ворота. Всі ці звуки творили якусь особливу мелодію, властиву тільки селам, — мягку, задумливу, сумну.

— Рай-рай-рай! — линуло з долини.

— Твій улюблений концерт, — сказав Захарчук, беручи на плече свою важку палицю, що втомила вже його руку.

Олесюк підвів очі, прислухався. Раптом він кинувся в бік і, як шуліка хапає пташку, схопив маленького хлопчика, що вибіг з воріт в одній розстібнутій на животі сорочці. Підняв його дегори, погойдав і обережно поставив на землю. Хлопчик зареготав і побіг до хати, вигукуючи:

— Учитель йде! Мамо, учитель йде!

Олесюк стежив за ним і очі його сяли захопленням.

— Знаєш що, Олексю, — забалакав Захарчук, коли вийшли в поле, — женись, ти створений для тихого родинного життя.

— Не все те любить тишу, що тихо дише..

— Але ти, здається, любиш?

— Всі нещастя на землі від одного „здається“.

— Маєш гарну посаду, добра хата, садок, город, шматок поля. Селяне тебе люблять. Коли б ще добру жінку — хіба ж це не був би рай, про який гукають жаби.

— Тихе життя, тиха смерть і тихий спочинок серед цих березок, — показав він на цвинтар, біля якого проходили, і гірко всміхнувшись, додав: і вічна безпам'ятна пам'ять...

— Рай рай-рай! — звучало в долині.

— Та хіба ж не все одно, що буде потім, коли життя щасливо пережито?

— Ось у цьому „щасливо“ й вся вага.

Він підвів очі й глянув на червоне колі сонця, що помітно ховалося за лісом. І здавалось, що душа його враз вийшла з тіла й розіллялася у всесвіті.

— Здається, — повторив він вираз товариша, — а в душі безупинно звучить: ти ще кудись повинен піти, кудись далеко-далеко поїхати, щось надзвичайне побачити, щось велике зробити. І в той же час ти радиш мені проголосити собі вирок: тут назавжди; шляху — півверсти, від школи до цвинтаря... Ти розумієш що це є?

— Я розумію одно, — сказав голосно Захарчук, беручи його під-руку. — Коли твої думки впливають з самої природи — то це добре, але коли джерелом твоєї філософії є спідниця, то...

Олесюк не образився.

— Спідниця в життю більше ділає, ніж багато

філософичних систем,—відповів він спокійно,—й лише наше безпідставне чоловіче зухвальство й само впевнення змушує нас нехтувати її.

— То сватай Ніну й філософичне питання буде розв'язане.

Олесюк відчув, що по всьому його тілі пройшов неначе електричний ток.

— А ти відважився б з нею оженився?

Він спинився й взяв Захарчука за гудзика сіньої „сорочки“ російського покрою.

— Хіба ж ти не відчуваєш трагедії нашої хлопської душі? Хіба ж ти не бачиш, що нас вивели на півдороги й залишили самим собі. Хто з нас самостійно дійде до кінця свого формування по цих сільських шляхах серед темряви й нецтва? Скільки згине нас, заблуканих і збезсилених? Хіба ж той учитель, про якого ти мені сьогодні оповідав — не є жертвою цієї трагедії?..

— Про що ти властиво кажеш? — спитався здивовано Захарчук.

— Про нашу півінтелігентність, — відповів той і пішов далі. — Нас трохи пошліфували зверху, а внутрі ми ті ж самі селяне. Тільки в нас відчинені очі, пробуджена уява й скаламучене серце. Нам показали десь далеко новий світ культури... через щелинки літератури, мистецтва, музики, чужих, розумієш, чужих думок і почувань... Показали цей світ і не ввели в нього, не змусили пережити його. Хіба ж ти не відчуваєш, що ми вже трохи чужі для селянина, але чужі для нас і ті. І вони це відчують. Нас скалічили! — хвилювався Олесюк, — це прокляття наше! Це нещастя й для народу. Вчителі

повинні бути справжніми інтелігентами, з вищою освітою, з широким об'ємом, цілком зформованими внутрі. Звідси ця наша незручність, незадоволеність, поривання кудись, до чогось... Голод, розумієш, голод. Ми пародія не учителі, не керманічі народа! Розумієш сурогат! Через те нам тут погано. А посади на нашому місці таких же самих ідейних людей, як ми, але таких, які докінчили свою освіту, які дійшли до верху її, які бачили й пережили все, що дає сучасна культура, які всього спробували, — вони сиділи б спокійно й робили б корисну роботу, а не скиглили б, як ми...

— Значить, ти боїшся інтелігентности Ніни?

— Та перестань же ти чіплятися Ніни, — розсердився Олесюк.

Але Захарчук продовжував спокійно:

— В такому разі ти повинен іти далі вчитися. Й тоді — Ніна не буде страшна...

Олесюк зробив вигляд, що не чув останніх слів.

— А ти?

— Я в осени йду в учительський інститут. Раджу й тобі.

— Я не можу. Мушу взяти до себе маму. В сестри вона більше не може бути... зять виганяє..

— То готуйся вдома на „атестат зрілості“ й на університет...

В Олесюка щось стиснуло в грудях. Він знав, що Ніна довго не всидить на селі, виїде до міста може теж піде вчитися, а там — студенти, нові знайомі...

(Продовження буде).

МАКСИМ ГОРЬКІЙ

ПІСНЯ ПРО БУРЕВІСТНИКА

Переклав Михайло Садовський.

В Ад сивою рівниною моря вітер хмари вже збирає. Поміж хмарами і морем гордий має Буревістник, до чорної хмари він подібний.

То на хвилю крилом налягає, то стрілою злітаючи в хмари, він кричить, — і хмари ті чують лиш радість у смілому крикові птиці.

У крикові тому — жадоба бурі!

Силу гніву, полум'я пристрасти та певність в побіді чують хмари у крикові тому.

Чайки стогнуть од бурі, — стогнуть, кружляють над морем і на дні його хотіли б захвати жак до бурі.

І гагари також стогнуть; їм, гагарам, недоступна насолода у борні життєвій: грім розкатів їх лякає.

Нерозумний пінгвін боязко ховає тіло ситее у скелях.

Тільки гордий Буревістник має сміливо, свобідно понад сивим с пінні морем!

Все темніш і нижче хмари стелються над морем, і співають, і танцюють хвилі вгору, в обійми грому.

Грім гуркоче. В піні гніву стогнуть хвилі, з вітром б'ючись. Ось охоплює вітр хвилі хватом міцним і кидає їх з розмаху в люті дикій на ті скелі, й розбизає в порох й бризки велетенів смарагдових.

Буревістник з гиком має, до чорної блискавки подібний, як стріла він ріже хмари, піну хвиль крилом зриває.

Ось він носить, як демон, — гордий, чорний демон бурі, — і сміється і ридає... Він над хмарами сміється, він од радощів ридає!..

В гніві грому, — чуйний демон, — він давно вже втому чує, він упевнений: — не скриють хмари сонця, ні — не скриють!

Вітер віє. . грім гуркоче...

Синім полум'ям палають зграї хмар над безодньою моря. Море ловить блискавиці і в своїй безодні гасить. Буцім огненії змії скачуть в морі, все зчезає, блискавиць тих ясних дива.

— Хуртовина! Хутко вдарить хуртовина!

Та все смілий Буревістник гордо має в блискавицях над ревучим гнівно морем, то кричить Вішун побіди:

— Хай сильніше вдарить буря!..

Проф. ВЯЧЕСЛАВ ЗАЙКИН

М. Драгоманів, як історик

(Продовження)

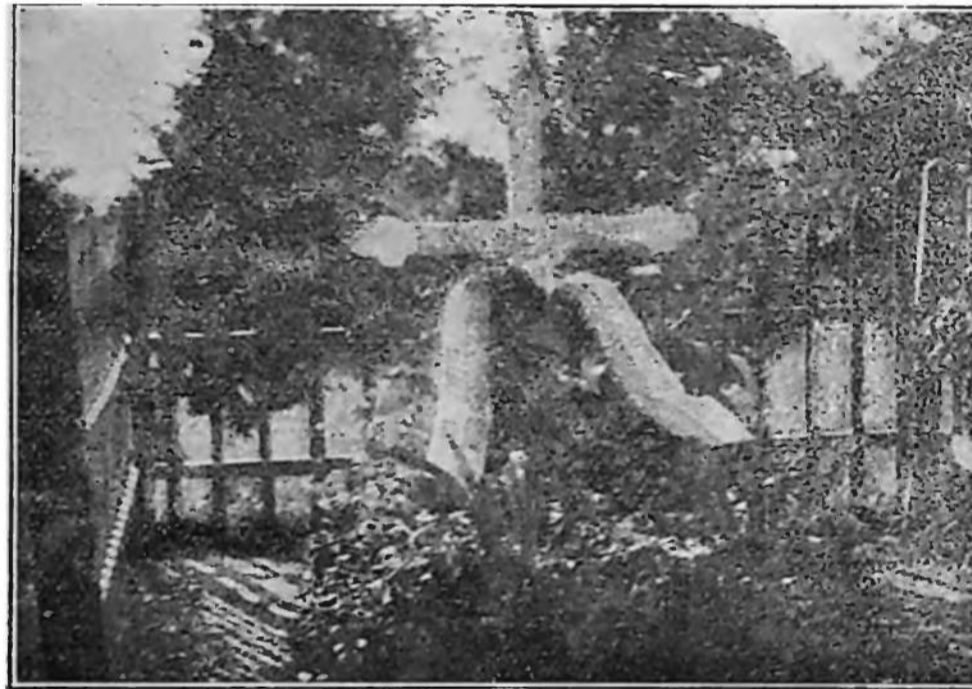
багатьох своїх творах політичних, етнографічних та инш., у рецензіях і в листах, торкаючись історичних питань, М. Драгоманів піддав різкій критиці методологічні та історіософічні принципи народницької школи в українській історичній науці *).

Народницький критерій історичної оцінки — „ідея народоправства“ та „інтерес трудового народу“ видався йому занадто суб'єктивним, ідилічним і не науковим. Драгоманів шукав иншого критерія — реального, об'єктивного, відповідного до вимог тогочасної науки. Таким критерієм, як йому здавалося, могла бути тільки ніби-то

Ідея прогресу панувала в тогочасній філософії історії, як на Заході, так і на Сході Європи: вона знайшла свій вираз у найбільш поширених соціально-філософічних теоріях і суспільно-політичних програмах Маркса й Енгельса, Ф. Лясаля, О. Конта з його наслідувачами, російських народників (Лаврова, Чернишевського, Михайловського) та ин. Навіть видатний англійський мислитель Г. Спенсер, який ніби-то замінив ідею поступу иншою об'єктивнішою ідеєю — еволюції, в суті речі, схилився до майже загальної в ті часи серед видатніших мислителів і політиків віри в поступ. Таким чином, прогресивна історіософія Драгоманова була відгуком загально-європейських поглядів і настроїв.

СВЯТО М. ДРАГОМАНОВА В БОЛГАРІЇ

Заходом українських організацій в Болгарії в неділю 22 червня с. р. в 29-ту річницю смерті М. Драгоманова відправлено панахиду на його могилі, а вечором тогож дня у Клубі „Демократичного Зговора“ влаштовано урочисте зібрання. На могилу, гарно прибрану вінками, прибули від

місцевих організацій: ректор софійського університету декан історично-філологічного факультету, чимало професорів, письменників, політичних діячів та деякі дипломатичні представники чужих держав. Після панахиди і промов українські біженці відспівали „Вічну пам'ять“ і „Заповіт“.

МОГИЛА ДРАГОМАНОВА В СОФІЇ
Власн. знімок „Нашого Світу“.

об'єктивна, реальна й наукова формула „прогресу“. Отже Драгоманів радив українським історикам „рішучо позбутися всяких ідилій — монархічних і аристократичних, як і болохівських, козацько-татарських, народницьких, а цінити прояви історичні тільки з погляду прогресу і його умов“.

*) Народницький напрям в укр. історичній науці не слід ототожнювати з широким суспільно-політичним рухом народництва, який знайшов свій вираз не тільки на Україні, але й в инших краях. Світогляд цього руху в залежності від часу, краю й різних обставин розвинувся, властиво кажучи, в цілий ряд споріднених, але все ж неоднакових світоглядів. Одним з таких проявів народницького світогляду є народницький напрям в укр.-історичній науці: треба ще зазначити, що погляди українських істориків-народників політично відрізняються від поглядів російських істориків, історіософів та соціологів народницького напрямку й зокрема від так званої „російської соціологічної школи“, яка теж виросла на народницькому ґрунті.

Переносячи ідею прогресу в українську історичну науку, Драгоманів намагався надати їй об'єктивну форму, в протилежність російським народникам-суб'єктивістам; отже в цьому відношенні драгоманівська поступова історіософія більш наближається до поглядів на поступ, висловлених у Конта й Спенсера. Ідею поступу Драгоманів ототожнює з ідеєю „духовно-морального, економічного та політичного розвитку“ суспільства; чим більше розвинена суспільна організація в усіх цих відношеннях, тим більший щабель поступу досягнутий. Таке розуміння прогресу вказує на безпосередній зв'язок драгоманівських ідей із спенсерівською теорією еволюції, як рівнобічної диференціації й розвитку людського суспільства.

Освітлюючи з „погляду прогресу і його умов“ українську минувшину, Драгоманів цілком розходився з істориками-„народниками“ в оцінці ба-

гатьох моментів з історії України. Вважаючи найбільшою вартістю в історичному процесі найширший духовно-моральний, економічний та політичний розвій краю, Драгоманів признавав справедливими тільки ті народні рухи на Україні, які сприяли такому розвоєві. Ті ж виступи народніх мас, які затримували, або перешкоджали розвиткові просвіти, господарства й державности, Драгоманів вважав безумовно негативними й шкідливими.

Так, наприклад, різко осуджував Драгоманів рух наддніпрянських громад, які повстали проти князя Данила підчас наближення татар у середині XIII віку, бо ці громади „татарських людей“ не тільки сами нічого не зробили для розвитку українського господарства та освіти, але дуже зашкодили державному об'єднанню та господарчому й освітньому поступові України під керунком Данила.

В організації старої Гетьманщини (XVII—XVIII вв) та в діяльності гетманів і старшини теж знаходив Драгоманів багато позитивних рис, які не змогли розвинутися тільки через нещасливі зовнішні обставини. Драгоманів докоряв історикам народницького напрямку за те, що вони „не добачали багатьох позитивних явищ історичного життя (старої Гетьманщини) або зневажали тих наших історичних діячів, які стягали на себе обвинувачення в „аристократизмі“. „Праці істориків-демократів і хлопоманів, — писав Драгоманів, — фальшують діло найгірше, бо вони „катають в ус і в рило“ не тільки Мазеп, але й Виговського й Полуботків, а про Петрів і Катерин, по меншій мірі, мовчать*).

„Українські історики“ (-народники), — писав Драгоманів в іншому місці, — „показали багато хиб української козацької старшини, не жалючи таких оборонців волі козацької, як Виговський, Мазепа, Полуботок. Цими дослідями істориків українських користуються вороги козацьких порядків і прихильники царських. А показати всю шкоду для Українського Народу оцих царських порядків українські історики не встигли. Так вся історія громадського життя на Україні, а також (історія) погляду Українського Народу на ті держави, під якими він був і є, (на держави) Польську й Московську, й досі не показана в правдивому світлі**).

Цілком розійшовся Драгоманів із народниками і в оцінці славного історично-політичного пам'ятника XVIII віку — „Історія Русовъ: у той час, як М. Костомарів різко осудив її за „антидемократизм“, М. Драгоманів надзвичайно високо ставив цей твір, вважаючи його за „перший пам'ятник ново-української політичної думки“. Сучасна українська історіографія цілком приєдналась до драгоманівського погляду на „Історію Русовъ“.

Критична оцінка Драгомановим історичних писань у „народницькому“ дусі, теж прийнята більшістю сучасних істориків; навіть ті з сучасних істориків, які тримаються народницького історичного світогляду, як нпр. акад. М. Грушевський та акад. Дм. Багалій, далеко поміркованіші й обережніші в освітлені та в оцінці минулого України, особливо старої Гетьманщини. І цю обережність і поміркованість сучасних істориків-народників, дуже можливо, треба пояснювати у великій мірі впливом критичних уваг Драгоманова.

Оскільки історична критика Драгоманова направлена на конкретні методологічні хиби в писаннях істориків народницького напрямку, його уваги майже завжди справедливі й стоять у згоді з поглядами, які панують у сучасній українській історіографії. Але критика Драгомановим основних ідей народницької історіософії та методології далеко не бездоганна, а та історична ідеологія, яку висував Драгоманів, замість народницької, ледве чи не більш далеко від наукової об'єктивности, й, в усякому разі, менше послідовна, як історична ідеологія українського народництва.

Заміняючи народницький критерій історичної оцінки — „інтерес трудового народу“ й „народоправство“ розповсюдженим у XIX сторіччі критерієм поступовості, Драгоманів думав, що він замінює ненаукові ідилічні погляди цілостним і об'єктивно-науковим світоглядом. Так само, як Драгоманів, безперечно й більшість мислителів минулого віку вважала ідею всесвітнього поступу одним із найцінніших здобутків науки XVIII—XIX вв., майже науковою аксіомою, яка ледве чи навіть вимагає доказів. Хіба ж неясним без усяких доказів здавалося, що життя сучасних людей незрівняно ліпше від життя троглодитів?! Хіба ж не мали права гордитися люди XIX віку своєю культурою, зробивши великі винаходи в усяких галузях науки, після чого, здавалося, лишається вже не так багато, щоб пізнати „майже все“?

Тим часом історичні та археологічні дослідження, переведені в кінці минулого та на початку нашого століття довершили повного перевороту в поглядах на всесвітній історичний процес. Викрито було величезні й певні сліди стародавніх культур надзвичайно розвинених, майже рівних сучасній нашій культурі, а в де-яких відношеннях, може, й вищих від неї. Особливо велике вражіння зробила надзвичайно розвинена старовинна культура Вавилону, яка існувала за декілька тисячеліть перед нами. Ця культура, проте, вмерла, майже не лишивши сліду, так само, як загинули й десятки інших високих культур. Після цих дослідів зробилося неможливим розглядати історичний процес, як неперервний всесвітній рух наперед. З'явилися історичні теорії, які почали стверджувати, що розвиваються тільки окремі типи культур, а не єдина вселюдська культура; розвивається не вся людскість, а лише окремі групи народів і то не вічно, не постійно, а тільки до певного щабля, після якого їхня культура гине ніби без усякого сенсу. З'явилися сумніви й в стосунку до сучасної культури: чим краща й тривкіша вона від старовинних культур Вавилону, Єгипту, Трої, Мікен, Еллади, Риму?! І навіть почали вказувати певні ознаки розкладу в сучасній культурі.

Разом з тим, нові наукові винаходи, незрівняно значніші, ніж у XIX ст., привели, в протилежність попереднім, до певности, що ми досі пізнаємо лише мізерні дрібниці в порівнянні з тим, чого ми не знаємо й не зможемо, очевидно, пізнати. А надії, які поклалися на користь від технічних винаходів, дуже завели оптимістів: ця користь виявилась дуже сумнівною, сподівалися, що технічні винаходи здобудуть людині владу над природою, над мертвою матерією. А в дійсности, саме через розвій техніки збільшується як раз навпаки влада мертвої матерії над людьми: „продукція машин, дбання за них, — каже один з сучасних історіософів, — відбирають час і сили в тисяч індивідів, повертаючи їх через елементарну, тупу працю в стан, близький до стану нерозумного бидла.

*) Лист до І. Франка. Том II. Львів, 1908. Стор. 19-а.

***) „Політичні пісні українського народу XVIII—XIX в., з увагами М. Драгоманова. т. II, ч. 1; Женева, 1883. Ст. XVIII-а.

Організована людиною матерія (машина) поневолює людину, це б то зростові влади людини над матерією-природою відповідає зріст влади матерії-машини над людиною" (Карсавін).

Але найбільший удар теорії поступу нанесений був безперечно соціально-політичними подіями останніх літ. Зріст лібералізму, демократизму й т. ин. у XIX віці окрилював надіями всіх поступовців, що лишається зробити ще тільки 2 — 3 кроки, щоб досягти суспільно-політичного ідеалу. І тепер ці кроки

зроблені: загальне виборче право, повна рівність, повна громадянська свобода в цілому ряді держав, диктатура працюючих мас в одній державі й без примусу поставлений робітничий уряд у другій, словом, що хочете — а як наслідок ще більше загострення міжкласових взаємин в усіх цих краях, і справжнє пекло там, де найбільше покладалося надій на здобування раю на землі.

(Закінчення буде).

ТАМАРА БАРАБАШ

КРИКИ

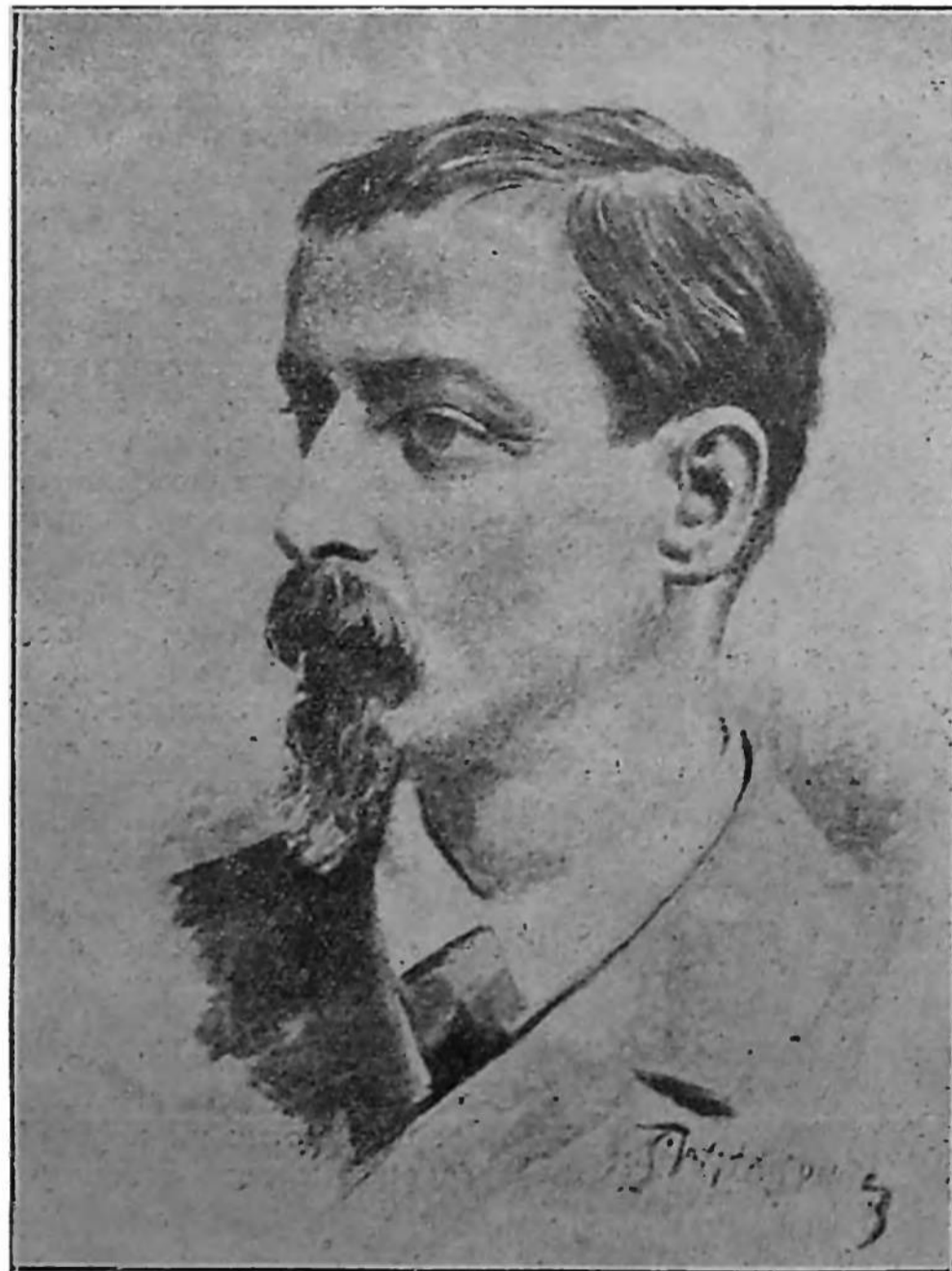
Ось, — сталіх днів пороги я цілую,
Гуде, горить трівожно голова...
Підземні удари серце чує
й нові, пекучі, жорстокі слова,

Що я — дитина цього покоління
роздвоєна і хора і сліпа,
що дзвони бурь — мені лише подзвіння...
шалені дні — чужих плодів луна;

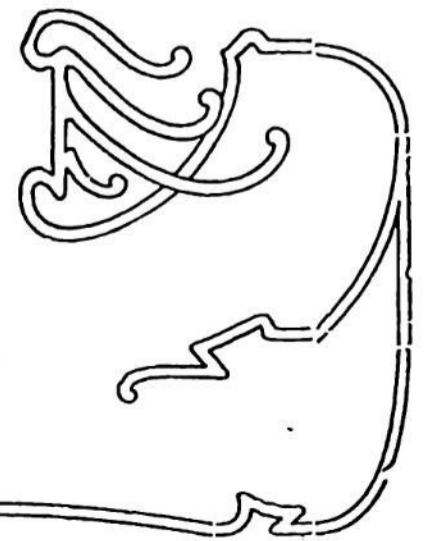
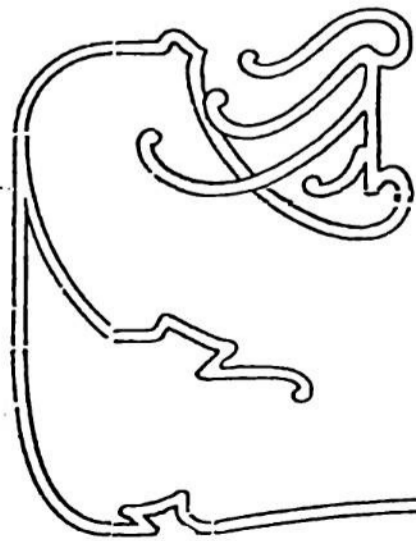
Що в горі й сні, — люблю вечірнє світло,
казки і мрії про вогонь та гарт; —
що днів останній жаль став над життям, як титла,
зловісний знак, — страшних, пророчих карт...

Перевезення останків Генриха Сенкевича

Відомий польський письменник Генрих Сенкевич помер на чужині, в Швейцарії, і похований був у м. Веве. В кінці минушого місяця заходами уряду й польського громадянства останки автора „Трильогії“ були перевезені на батьківщину, до м. Варшави, де Сенкевич деякий час мешкав і писав. Подоріж розпочалася 20 жовтня через Австрію й Чехословаччину. Прибули ж останки до Варшави 26 жовтня. Цей день був проголошений національ-

ним святом. Президент республіки п. Войцеховський закликав громадянство до участі в жалібному святі окремою відозвою. Останки письменника при величезному зібранні народу, були перевезені з головного двірця до костела св. Яна, де вони спочиватимуть у костельному підземеллі. Організаційний комітет польських письменників звернувся до громадянства з закликом скласти жертви на пам'ятник письменникові.

В. ПАВЛОВИЧ

АНАТОЛЬ ФРАНС

14 жовтня ц.р. вмер один з великих і оригінальніших французьких письменників Анатоль Франс. Творчість його є творчістю міжнародною. Великий еродит він проковтнув цілі бібліотеки, щоб почерпнути з них знання вилити в своїх творах, але без жадних національних і патріотичних тенденцій. У цьому відношенню Франс є прямою протилежністю Сенкевичові, який у жертву своєму націоналізмові приніс історичну правду України, правду її духа, сили й краси. Анатоль Франс є мистцем *par excellence*, він творив для мистецтва, а не для політики; він був як би квінтесенцією французького духа, й тому ми

Анатоль Франс у віці 50 літ.

бачимо в його творчості погідність, безтурботність, а часом і злосливу усмішку.

Властиве прізвисько його Анатоль Тібо. Псевдоним „Франс“ він утворив собі від імени батька Франсиска, якого прозивали батьком Франсом. Анатоль Франс народився в 1844 році в Парижі в одному з старих домів *z qual Malaquais*. Батько його був книгарем і антикварником. В його sklepі збиралися колекціонери, артисти, вчені, які вели гарячі диспути. Цим диспутам прислуховувався хлопчик і зрістав у великій шані й замилованні до всього, що є величне та гарне.

Але в молодому вікові майбутній великий письменник і не мріяв про письменництво. В науці він не виявляв великих здібностей і навіть не мав матури. В звязку з цим оповідають такий факт. Коли одного разу міністр освіти запропонував йому свою допомогу, Анатоль Франс, тоді вже відомий письменник, відповів з усмішкою:

— Могли б, пане міністре, допомогти мені, здати матуру.

енник одначе був великим

уклінником книжок, шукачем та збірачем їх. Він весь вільний час переводив серед старих рукописів, товстих фоліантів, цікавих актів. Тому він на початку й прийняв посаду бібліотекаря Сенату. Згодом з'являється в нього бажання власної творчости. Правда, дебютує він досить пізно, коли йому було вже біля сорока років, але зате першим боєм здобуває собі першорядне становище. Далі йдуть твори один краще другого: „*Jocaste et le Chat maigre*“, „*le Crime de Sylvestre Bonnard*“, „*Le livre de mon ami*“, „*Thaïs*“, „*La Rotisserie de la reine Pédauque*“, „*l'Orme du Mall*“, „*Le Monnequin d'Ostier*“, „*L'Auneau d'amethyste*“ й інші. Всі вони уявляються нам чудовими квітками, що виростили на ґрунті живих і мертвих культур, а слід — і знання минувшини через пам'ятки старовини, головним чином — літературні. В них А. Франс виявив себе не тільки як письменник, але й як історик і філософ.

Анатоль Франс у віці 80 рок. (Останній знімок).

За браком місця, спиняємося на А. Франсі лише як на людині. Його, як і „старого тигра“ Клемансо, називали вічно молодими людьми. Кожний з них мав за плечима вісім десятків віку, але дух — юнацький. А. Франс оженився, маючи біля семидесяти років, з одною з артисток паризького театру, а перед трьома роками відбув тяжку подоріж до

Стокгольму в зв'язку з призначеною йому премією Нобеля. Але старий письменник не любив, щоб йому нагадували про його вік. Коли в цьому році повстала думка відсвяткувати 80-ту річницю його народження, Франс запротестував, заявивши, що в святі не візьме участі.

В щоденному житті А. Франс відзначався надзвичайною погідністю, спокоєм та гумором. Пан Брус-

то мені легше. Коли буде жінка гарна, то згожуюсь провести цілу вічність на цьому пам'ятнику. Буду дуже, дуже чемним.

— Буде це, напевне, чудова алегорія, жінка крилата...

— Не хочу жінок крилатих! Ніколи не мав з ними діла. Не знаю, як з ними поводитись... Крім

70-літній А. Франс з молодою дружиною.

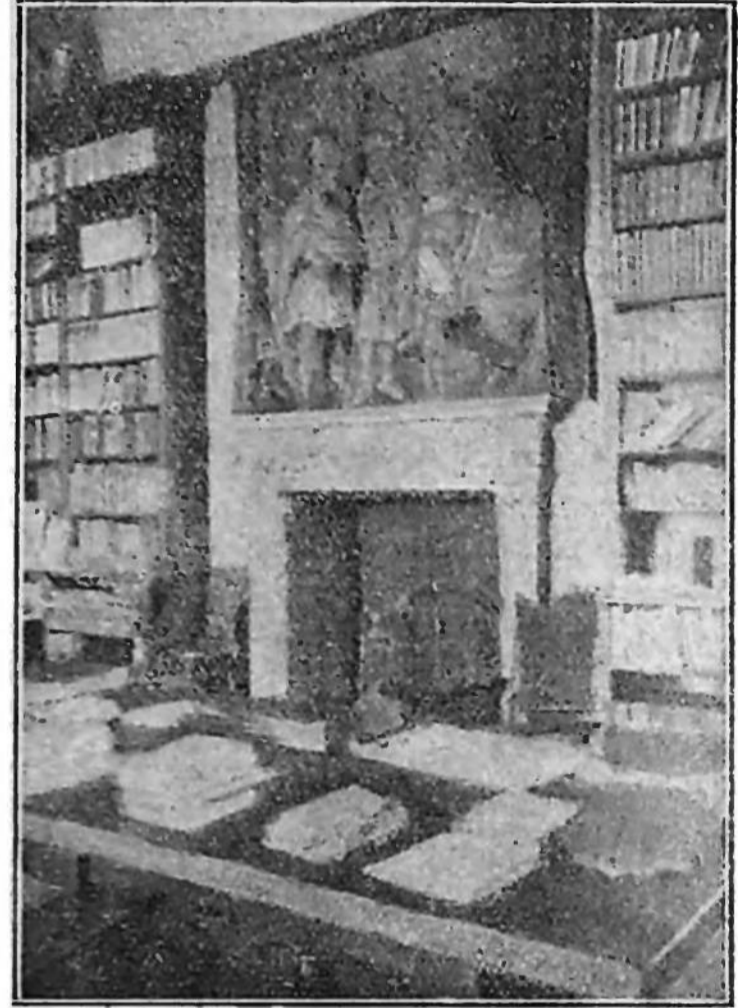
сон, довголітній секретар його, оповідає в „Illustration“ такий анекдот. Одного разу він був з Анатолем Франсом у Люксембурському парку. Коли спинилися коло пам'ятника поета Леконтеа де Лізля, Бруссон сказав:

— Я певен, що за багато, багато років проти цього пам'ятника стане другий пам'ятник — творцеві „Thaïs“.

— Годі, годі, — відпер Франс, — не люблю я слухати ваших вигадок!

— Буде це, — казав далі секретар, — мармуровий слуп, а коло підніжжя його — жінка з бронзи.

— О, коли буде жінка, — засміявся Франс, —

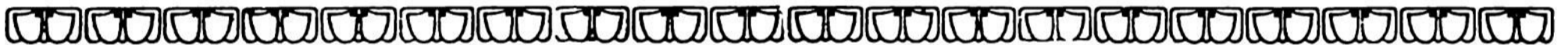
Бібліотека А. Франса.

цього, ви зіпсували мені настрій: почуваю себе не в парку, а на цвинтарі.

По хвилині мовчання Франс додав:

— Напевне, не уникну пам'ятника. Мабуть, дорого коштуватиме й буде страшенно негарний. Чому не дадуть мені тепер грошей?...

Але найкращим пам'ятником великого Анатолія є його твори, які проіснують століття й завжди будуть прекрасні.

КЛИМ ПОЛІЩУК

НЕГОДА

(На мотив Яна Каспровича)

Гей, свавільна у світі негода,
Як свавільна душа у людей! —
Що нам гасла про волю народа,
Що нам казка про велич ідей, —
Як свавільна у світі негода
І свавільна душа у людей?..

Ми примарами ходим понуро
Серед тіней туги й каяття, —
Впереді споконвічності мури,
А за нами заглада Буття,
Бо примарами ходим понуро
Серед тіней туги й каяття...

І нема в нас могутнього в силі,
Щоб розбив споконвічності мур,
Бо що мали, те тліє в моголі,
Де Карпати, і де Порт-Артур. —
Так нема в нас могутнього в силі,
Щоб розбив споконвічності мур...

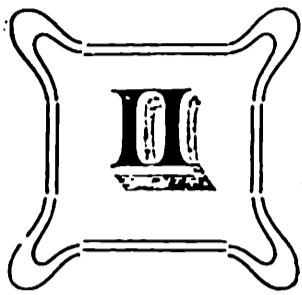
Тільки раз... як повстали могутньо,
Затріщав, заривав старий світ. —
Інші глянули в сонце майбутньо,
Ми-ж у чорну минувшину літ... —
Так було, як повстали могутньо,
Як тріщав і ривав старий світ..

Як „союзники“ горя й недолі,
Ми довірили „добрим“ вітрам:
— Зрозумійте страждання і болі
Нуждарів, коло кованих брам!... —
Ми „союзники“ горя й недолі,
Тільки вірили „добрим“ вітрам...

Гей, свавільна у світі негода,
Як свавільна душа у людей, —
Так повірмо хоч раз в міць народа
І спалахнім огнями ідей, —
Як свавільна навколо негода
І свавільна душа у людей!..

Ф. ГУДИМА

СВІТ, ЯК ВІЧНИЙ РУХ

ПИТАННЯ про вічний рух не нове. Ще один з філософів давньої Греції сказав: „все рухається, все тече, все змінюється“. Цими словами він висловив свій філософський погляд на світ, з якого видно, що його він розглядав і розумів, як вічний рух. І зараз погляд на світ, як вічний рух, для науки не втратив свого значіння. Навпаки, з сучасним розвитком природничих наук цей погляд набрав особливої сили й значіння.

Зараз є нахил і саму матерію розглядати, як форму руху, а тому, при такому загальному напрямку в науці, трудно припустити думку, що світ врешті-решт, як в механічному, так в фізико-хімічному й розумово-волевому своєму русі прийде до вічного спокою і незмінності.

Але, незалежно від цього чисто науково-філософського погляду, механіка в питанні про так званій „Perpetuum-Mobile“, тоб-то питання про утілізацію вічного руху, про механічне його використання, після довгих і всебічних дослідів, як рівно ж і теоретичного студювання прийшла до висновку, що в умовах консервативного ділання сили земного тягнення „Perpetuum-Mobile“, як такий, є нездійснимий. Таким чином, сучасна механіка математичним шляхом доводить, що механічного „Perpetuum-Mobile“ на землі не може бути і, як кажуть, на цьому питанні остаточно поставила крапку.

Але всеж серед людей, знайомих з математичним висновком механіки, трапляються уклінники цього питання, в яких абстрактно-філософська думка переважає конкретно-математичну, і вони в силу якогось інтуїтивного почуття, або особливої індивідуальної логіки, не миряться з забороною механіки й всупереч її математичним даним шукають підтверження й розв'язання питання про вічний рух шляхом практичним, — шукають „Perpetuum-Mobile“.

Звичайно, подібного роду шукання лежать в межах сучасної прикладної механіки й тому завше кінчаються невдачою. Але коли це питання розглядати по-за межами механіки, то можна дати місце позитивному погляду, хоч би вже тому, що перед сучасною наукою стоїть ще багато таємниць природи. Багато чого ми не знаємо з обсягу фізики і хімії та нарешті і в прикладній механіці можуть бути новини, завдяки яким сучасний математично справедливий висновок механіки про неможливість „Perpetuum-Mobile“ згодом стратить своє загальне значіння.

Безперечно, на цьому шляху були поки тільки

Від Редації. Стаття ця написана п. Гудимою, як пояснення до його винаходу — машини вічного прискореного руху, що назвав він її „машиною часу“. Подаючи в ч. 12 „Нашого Світу“ короткі інформації про цей винахід, ми поставили до нього з певним застереженням. Коли ж тепер даємо місце тут голосу винахідника, то тому, що в наших руках є копія листа відомого професора Варшавської Політехники Каліновського до ректора тої ж політехники Поніковського, в якому автор листа ставиться прихильно до праці п. Гудими й висловлюється за скликання спеціальної комісії для розгляду його винаходу. Відомо нам також, що й один з поважаних українських професорів теж поставився прихильно до наукових твержень винахідника.

невдачки. І далі може число їх збільшитись. Але все ж, того, хто стає на цей тяжкий шлях шукань, не повинні лякати і спиняти попередні невдачі, подібно тому, як і можливість загинути не спиняє мандрівника на північний бігун. Це я підкреслюю, з одного боку, для того, щоб з'ясувати, що моя віра в можливість практичного здійснення вічного руху не має характеру сліпої віри, а з другого боку, для того, щоб до порушеного мною старого питання про „Perpetuum-Mobile“ згори, не ознайомившись з ним в новому його освітленню, не віднесли негативно лише на підставі розповсюдженого механічно-наукового погляду.

Думка, що вічний світовий рух матерії можна використати практично, витворилась у мене поступово під впливом науки астрономії.

Безперечно, ця думка має ґрунт і цілком зв'язана з новітніми винаходами і дослідями в галузі хімії (радій) і матеріального руху (принцип зглядності Ейнштейна; розуміння часу, як четвертої координати виміру Мінковського і, нарешті, нові погляди на матерію як енергію проф. Освальда). Отже, раніш і особливо тепер на підставі вищезазначених наукових творів і дослідів я прийшов до висновку, що пануюча наукова теорія про відокремлене існування в світі матерії та енергії, теорія, яка носить голосну назву „Закон заховання матерії та енергії“, на підставі якого фізики й хіміки під впливом механічних законів простірного матеріального руху, розглядають матерію, як світовий інертний фактор, на який постійно ділає як самостійна, окремо існуюча активна сила — світова енергія, — ця теорія на мій погляд не відповідає дійсності.

Треба розглядати матерію, як єдину вічну світову силу, яка, з одного боку, завдяки своїй здібності заніматися, в залежності від фізичного свого стану і зовнішніх умовин, ріжного об'єму простір, взагалі володіє зовнішнім пасивно-простірним механічним рухом (інерція спокою, та інерція руху матерії) та з другого боку, завдяки її вічності, має властивість внутрішнього руху, яка виявляється в її фізико-хімічних змінах і процесах, залежних не тільки від зовнішніх впливів на неї, але і від часу.

Таким чином, відомі механічні положення Ньютона про інерцію матерії, на підставі якого матеріальна точка, коли вона лежить по-за межами ділання сили світового тягнення (коли перебуває в механічному спокою), то заховує його вічно, коли ж перебуває в русі, то рухається вічно простолінійно і рівномірно, — це положення є, на мій погляд, простий простірно-механічний рух.

Для зміни механічно-простірного стану матеріальної точки є необхідне зовнішнє ділання на неї, і в цьому випадку між механічно-простірним рухом і спокоєм матеріальної точки можна поставити знак рівності.

Я припускаю, що матеріальна точка хімічно однастайна, знаходячись в попередніх фізичних умовах, завдяки безмежній ділності матерії, будучи сама по собі активною силою, що ділає в часі, в кінці кінців розкладеться на декілька матеріальних точок

тисненням, яке є ніщо інше, як змінена форма руху (закон світового тягнення).

На підставі цього всяка матеріальна точка, як активно ділаюча в часі, є жива матерія, і різниця між матеріальними частками полягає в тому, що кожна з них, завдяки не однаковості зовнішніх ділань на них оточуючої її матерії, придбали ту чи іншу швидкість руху в часі, себ-то мають свій власний часовий фізико-хемічний процес життєвих змін. В цьому відношенні діяльність в вічності точки активного радія можна поставити поруч з недіяльним сілікотом. Різниця між ними буде лише полягати в неоднаковій швидкості їх руху в часі. Одначе, в світовому значінню кожна матеріальна точка, як сила, що ділає в безмежності часу, є рівнозначна. Для людскости, яка розглядає всі явища природи в короткий протяг часу, і переважно з утилітарного боку, безперечно це не рівнозначне, а самий факт руху матерії в часі набірає особливого значіння тому, що з цим рухом для органічної матерії в її вищих проявах з'єднується уявлення життя й смерті.

Таким чином я вважаю, що енергія є ніщо інше, як рід матерії, яка по закону інтеграції може завдяки часу, під впливом оточуючого її фізичного середовища, набрати такої форми руху, який в нашому уявленню вона матиме вигляд звичайної матерії. Але всеж вона сама в собі, незалежно від зміни її форми руху, залишається незмінною вічною силою, що ділає в часі. З цих причин кількість простірного механічного руху в світі, в залежності від часу, може збільшуватись і зменшуватись, а комплекс всієї світової сили, як вічний, лишається незмінним.

Іначе кажучи, енергія є ніщо інше, як матерія 4-го фізичного стану, тоб-то матерія може бути не тільки в твердому, плинному і газовому стані, але і в енергитичному.

Натурально, коли відношення матерії в твердому, плинному і газовому стані не є постійне, то треба думати, що і відношення матерії відомих трьох станів до четвертого її стану енергитичного також не є постійне, тоб-то, що кількість матерії перших трьох станів може збільшуватись за рахунок четвертого її стану, — стану енергитичного, і навпаки. З цього виникає, що закон „схорони матерії та енергії є недійсний“*).

Розглядаючи ж розумово-волеву силу в звязку з матеріальними явищами світу, нема підстави обмежувати матерію тільки її 4-ма фізичними станами. Можливо, що матерія по закону дізградації може мати стан 5-го, 6-го і ще вищого порядку. При цьому в кожному своєму новому стані вона набірає властивостей, цілковито відмінних від властивостей попереднього її фізичного стану, себ-то фізичні закони матерії, після зміни її стану, будуть також змінюватись. І нічого нема дивного, що наша думка, воля ріжного фізико-хемічного стану, які одна в другій найдуть застосовання сили свого зовнішнього діланья й прийдуть у механічний рух, центром якого в просторі буде місце знаходження початкової точки.

*) Філософи давньої Греції вчили, що світ складається з чотирьох стихій: — землі (матерія тверда), води (матерія плинна), повітря (матерія газова) і огню (матерія енергитична) Безперечно, в цьому випадкові не слід бачити наслідування думки, або позичання в стародавніх народів їх елементарного уявлення світової матерії.

Безперечно, як простірний рух матерії є нероздільно звязаний з часом, так само і рух матерії в часі нероздільно є звязаний з її рухом в просторі. Але цей простірний рух матерії, що має характер зовнішнього діланья, вже буде, як наслідок внутрішньої активної сили матерії, виявлятися прискоренням, а в випадку матеріального протиділанья — і взагалі наші почуття не вміщуються в рамки відомих нам фізичних матеріальних законів.*)

На підставі того, що окремо від матерії не існує енергії, само собою розуміється, що тепло є теж матерія. Беручи під увагу властивість тепла (коефіцієнт розширення газів $1/273$ об'єму відповідає 1° температури), треба думати, що тепло має властивість газів.**)

Навпаки, коли взяти під увагу природу розповсюдження світла світовий ефір, мабуть, володіє властивостями плинну (нестискується) і важче тепла. Тому тепло, в силу закону тягнення, тече з поверхні зірок і планет в світовий простір (треба думати, що температура світового простору не рівномірна і вище абсолютного нуля, вище — 273°). В обшарах найменшого притягнення, де тепло як найлегша матерія, скупчується й поступово утворює середовища туманности, в якому космічна матерія, що проноситься від зруйнованих згаслих світил, розкладається на первісні елементи матерії. Туманність, в міру скупчування не теплової матерії, переходить в гази відомих нам елементів, які відкриті за допомогою спектральної аналізи на сонці й інших зірках.***)

Питання про те, що тепло є матерія, зараз в наші стоїть на черзі. Питання ж про утворення туманностей в звязку з розумінням тепла, як матерії, доповнює теорію Канта-Лопласа й дає закінчене пояснення створенню і розвитку соняшних систем.

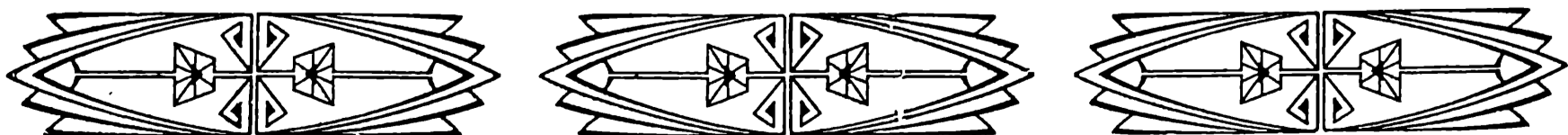
Я спинився на вищенаведених питаннях, які послужили підставою для моєї думки, що вічний рух в його практичному здійсненню не так вже є неможливий, як гадають механіки.

(Закінчення буде).

*) Виходячи з того, що розумово-волева сила є явище матеріальне, її можна розглядати двояко: 1) або як найтоншу матерію і в цьому випадку думка й воля вічні, але як усяка матерія змінюють свої властивості в часі й можуть проявитися та існувати в світі, неприступними для нашого почуття й розуміння, або 2) думку й волю можна розглядати як рух матерії, і тоді ця сила, подібно до хвиль соняшного світла, цілком залежить від фізичного існування її джерела, тоб-то є явищем часовим.

**) Крім цього, на думку, що тепло є матерія, близька своїми властивостями до газів, наводять і інші фізико-хемічні явища. Справді, розпускання газів в плинні в залежності від його температури можна пояснити простим заміщенням часток газу частками тепла й навпаки. Захвання тепла в термосах вказує на те, що природа його цілком подібна до природи звичайної матерії, тоб-то, тепло не зникає з усуненням джерела його, як це буває із звичайним світлом, яке правдоподібно є не матерією, а лише наслідком простірно-матеріального руху (коливання ефіру). Нарешті, згідно закону складання руху, світлом можна збільшити, зменшити або зовсім погасити світло; теплоту ж теплою в жадному разі знищити не можна, як не можна знищити матерію матерією.

**) Таким чином, відомі нам хемічні елементи переважно складаються з тепла, яке в них міцно з'єднане з невідомими нам первісними елементами. При цьому з'єднанню тепло втрапило свої прикмети, подібно до того, як хемічні елементи в своїх з'єднаннях витворюють нові хемічні тіла, що своїми властивостями не подібні до елементів, які ввійшли в ці хемічні єднання.

МИХ. ФІРАК

Боротьба за внутрішній устрій Югославії

1.

ОЛИ в осени 1918 р. по розвалі Австро-Угорщини південнословянські краї цієї монархії злучились з королівством Сербії в одну державу, дуже мало було таких людей, котрі б не вірили в як найкращу, золоту будучину цієї нової словянської держави, яку в захваті названо: Югославія — держава південних Сло-

вян, хоча Болгарія до неї не належала. Особливо мало скептиків було серед Хорватів і Словенців — мова тут про інтелігенцію, не про народ, — котрі бачили в Югославії обіцяну землю, медом і молоком текучу, в котрій, „три словянські брати, Словенці, Хорвати і Сербі“ заживуть в ідеальній братерській любові прегарним, ідилічним життям. І не диво, що словенський і хорватський інтелігентний загал так радів своїй новій державі. Це ж пірвалися столітні мадярські та австро-німецькі кайдани, що сковували живе народне тіло, не давали свобідно ворухнутись, розвинути і виявити свої сили. Це розділений і пошматований хорватський і словенський народ сходився в одно*), на злучення з свобідним вже і героїчною славою покритим братським сербським народом в одну-одноцільну югославянську націю. Давня мрія про югославянське братерство ставала дійсністю, замість трьох маленьких на-

РАНЕНИЙ ЧОРНОГОРЕЦЬ.

родців буде одна велика і сильна югославянська нація, яка гідно заманіфестує себе перед світом.

Такими мріями і почуваннями захоплені були в осени 1918 р. особливо Хорвати і Словенці, що почувалися на волі. Югославія настала як плід ідеї про єдиний югославянський народ. Ця ідея національної єдності Сербів, Хорватів і Словенців мала стати „угольним каменем нової державної будівлі“. Так думав і відчував загал хорватської і словенської інтелігенції. так висловлювались представники і реч-

ники сербської суспільності.

II.

Та незабаром, вже наступного 1919 року, вияснилося, що те „Югославянське братерство“, котре мало регулювати і унормувувати взаємні відносини трьох словянських „братів“, не таке ідеальне, як здавалось 1918 р., а також, що прославлена „національна югославянська єдність“ Сербів, Хорватів і Словенців, ця непорушна і свята догма всього національного державного югославянського життя в дійсності дуже і дуже сумнівна й непевна. Перш за все хорватські і словенські народні маси майже нічого не знали про ту, інтелігенцією декретовану єдність і не відчували й не розуміли її потреби. І словенський і хорватський народ відчував і до нині відчуває себе чимсь цілком окремим від сербів: хорвати навіть мають до сербів деяку антипатію. Повстання Югославії розуміло селянство

*) Хорвати жили за Австро-Уг. в Босні, Хорвації, Славонії, Далмації, Мадярщині, а Словенці були поділені по австр. пров.: Стирія, Корушка, Кранська, Гориця і Трієст.

так, що, мовляв, — раніш ми були під владою мадярів і німців, а тепер будемо під владою сербів. Так народ інстинктивно відчув те, чого не могла догнати в 1918 році інтелігенція та її провідники. Бо коли б інтелігенція та провідні політики, хор-

Діах словенський А. Корощець.

ватські й словенські були звернули належну увагу на те, що в дійсності ні старі народи не зникають з наказу і волі політиків, ні нові народи не утворюються з бажання й комбінацій політичних мрійників та що самі мрії про братерство не можуть стати регулятором і нормою життя держави, в котрій живуть поруч та помішані три народи, три індивідуа, кождий із своїми традиціями і інтересами: коли б, кажу, хорватські та словенські провідники з 1918 року звернули на це належну увагу, то напевно не повірили б так сліпо й наївно в ідею югословянської національної єдності. Вони би тоді станули на природний і реальний ґрунт хорватської і словенської національної індивідуальності і, вступаючи як окремі національно-політичні суб'єкти в спілку з Сербією, могли б ясно й точно сформулювати свої умови на яких хочуть жити в спільній державі, застерігаючи собі рівноправність з сербами.

III.

Але сталося инакше. Мрії про югословянське братерство, та наївне безмежне довіря до сербів так осліпили хорватську та словенську суспільність, що вона не добачувала в спільнім життю з сербами жадних труднощів, жадних спірних справ. І злука хорватських і словенських країн б. габсбурської монархії з Сербією відбулася без належної в таких моментах розваги і без ближшого і ясного сформулювання того становища, яке ті два народи мали мати в новій державі. Сказано лише було, що югословянська конституанта має вирішати кваліфікованою більшістю, який має бути внутрішній устрій Югославії. Що треба розуміти під „кваліфікованою більшістю“ — цього в так званій „адресі“ Нац. Ради Хорватів і Словенців на імя сербського короля не сказано.

Зараз по доконній злуці виявились правдиві наміри сербських політиків. Сербі ніби-то пристали на „національну єдність“, але в дійсності вони ніколи не думали зріктись сербського націоналізму й надалі трималися своїх великосербських плянів. Югословянство помогло їм лише без найменшого опору поширити сербську державність на хорватські й словенські краї. Для них було самозрозумілим, що сербський народ має в тій новій державі мати першенство — гегемонію, бо ж вони за неї кров свою проливали, вони, мовляв, „визволили“ Хорватів і Словенців з австрійської неволі. Сербську гегемонію в Югославії має запевнити централістична конституція; вся влада, всі головні державні установи повинні бути сцентралізовані в сербській столиці Білграді, на всіх важних посадах мають бути серби і т. ин. І це стали серби заводити зараз же в 1919 р. і переводять до нині, послідовно і безоглядно.

IV.

Таке поведження великосербських політиків мусіло протверезити Хорватів і Словенців з їх югословянського похмілля. Побачили вони, що югословянство, в яке вони так свято вірили, служить сербам лише средством у здійснюванні їх імперіалістичних стремлень і між ними зродився опір. Спочатку йшов цей опір під прапором чистого і правдивого югословянства, якого серби „зловживають“. Та ця оборона югословянської ідеї не потривала довго. Хорвати і Словенці побачили, що сербському експанзивному націоналізмові можливо протиставити лише хорват-

Діах хорватський І. Цанкар.

ський і словенський націоналізм, бо югословянство не має під собою жадного ґрунту — воно повисло між небом і землею як недосяжна мрія. І Хорвати і Словенці признали знов себе самостійними націями і в імя рівності всіх трьох народів почали боротьбу проти сербського гегемонізму, а через те, що централістичний устрій держави сприяв і закріплював сербську гегемонію, то вся боротьба централізувалася на одній точці: який має бути внутрішній устрій держави.

Всі Хорвати й Словенці (крім незначної жменьки прихильників демократичної партії) виступили одверто проти централістичної державної конституції, знаючи добре, що вона пособляла б великосербським плянам. Але який повинен бути внутрішній лад Югославії? Тут погляди і серед Хорватів і серед Словенців дуже поділилися. Найдальше йшли ті, що взагалі не признавали нової держави, як напр. хорв. партія права, що негувала всі державно-правні акти, учинені Нац. Радою в осени 1918 року і домагалася самостійної хорватської держави, котра б могла ввійти в конфедерацію з Сербією. Але ця партія не має впливу на народні маси, трохи симпатії знаходить лише серед старої інтелігенції. Конфедерації домагався також Ст. Радіць, провідар і диктатор хорв. Селянської Республ. Партії, що нині в своїм лоні має всі хорватські мандати, вибрані на останніх виборах до державного парламенту в березні 1923 року. Та Радіць дуже неясний в своїх програмових заявах. Раз домагається конфедерації, иншим разом говорить про самостійну хорв. селянську республіку. Ця республіка ввійшла б у союз з сербським королівством, затримуючи надалі свою суверенність. То знов вміє він заговорити і про федерацію, або лише про обопільне порозуміння Хорватів і Сербів. Раз він визнає Югославію, лише бажає, щоб вона була инакше уладжена, другим разом висовує такі заяви, з яких виходить, що він, як партія права, Югославії не визнає і хотів би хорватів від неї відділити. Чисто міщанська інтелігенська партія т. звана „Хорв. Заєдніца“ (спілка) заступає федералізм. Словенська Народня Партія, яка є нині речницею Словенців (на останніх виборах з 26 слов. манд. здобула 21) і мусулмане з Босні стоять за програм широкіх законодавчих автономій для поодиноких провінцій Югославії.

В Югославії маємо отсі історичні провінції, які протягом цілих століть жили окремим своїм життям:

Словенія, Далмація, Хорватія і Славонія, Босна, Чорна Гора, Македонія, Сербія (державна), Бачка і Банат. Наданням цим краям широких автономій з законодавчими соймами й з власними фінансами була б дійсно внутрішня югословянська криза найкраще розв'язана. Бо ні конфедерація ні федерація трьох народів Словенців, Хорватів і Сербів є неможлива вже тому, що ніяк не можна перевести границі між Хорватами і Сербами. Ці два народи живуть мішма в Босні, Хорватії і Далмації. Тут би ще якось можна було справитись, бо в тих краях мають хорвати велику більшість, та зате в Босні, долишньої Славонії між Дунаєм і Савою (дуже плодovitий і багатий т. зв. Срем) та Бачки ніяк не можна поділити на сербську й хорватську частину. В Босні є напр. 800.000 православних сербів, 400.000 хорватів-католиків і 600.000 мусулманів, котрі є нині окремим елементом, національно неокресленим. А всім відомо, що Сербі рахують Босну за корінно сербський край, як рівно ж Бачку і Срем, і тих країв вони ніколи не зречуться на користь Хорватів. За ті краї вони боролися в світовій війні, їх визволення з-під Австрії і прилучення до Сербії було столітньою мрією сербського народу.

Власне задля цієї розбіжності в поглядах на внутрішній устрій Югославії не могли Хорвати і Словенці як треба опертися сербським гегемоністичним плянам. Найбільше зашкодила Хорватам політична тактика Ст. Радіця, який, отримавши вже на перших виборах до конституанти в осени 1920 року велику більшість хорватських мандатів (з 93 манд. у Хорватії і Славонії здобула Радіцева партія 49) не хотів брати участі в нарадах конституанти й залишився з своїми послами в Загребі. Ця абстиненська політика Ст. Радіця принесла Хорватам численні шкоди, а Сербам була дуже на руку, бо неприсутність 49 хорв. послів в конституанті уможливила їм перевести суворо централістичну конституцію. Така Конституція була прийнята в літі 1921 року, в сербське національне свято „Відов-дан“ (28-VI) головами сербської радикальної і „югословянської“ демократичної партії. Були це самі сербські голоси, крім кількох заблуканих хорватів і словенців з демокр. партії. Помогли Сербам при голосуванні мусулмане з Босні, яким влада обіцяла кілька мільонів за макетки мусульманських „беїв“ і за ті мільйони затаїли вони свій автономічний програм, віддавши свої голоси за сербський централізм. Щоб запротестувати проти великосербської централістичної конституції, послы Слов. Народної Партії та Хорв. Співка покинули демонстративно конституанту перед самим го-

лосуванням і виїхали з Білграду. Словенці вернулися потім назад, а Хорватська Співка прилучилася до Радіцевого бойкоту й не брала більше участі в парламенській боротьбі.

Зараз таки по народинах централістичної конституції почалася боротьба за її ревізію. Довго та боротьба не мала жадних шансів на успіх, бо головна протицентралістична сила — Хорвати, представлені в Радіцевій партії, бойкотували парламент. Аж до останніх днів ту боротьбу вели на парлам. арені самі Словенці, себ-то Слов. Народня Партія (провідник др. Корошець). Аж в останнім часі позиція ревізіоністів ґрунтовно змінилась заснованням опозиційного бльоку. До того бльоку ввійшли такі партії: Слов. Нар. Пар. (24 послы), Демократична Партія, в котрій допомгла Хорватам і Словенцям прихильна струя під проводом Давідовіца (50 послів), мусулманська партія Босни (18 посл.); підпомагає опоз. блок Радіцева партія (69 послів), яка з тою метою залишила дотеперішню активну тактику й бере участь в парламентарній боротьбі. Ця зміна політичної тактики Радіцевої партії це найважливіша подія у внутрішнім політичнім житті Югославії за останні часи. Боротьба за ревізію централістичної конституції, і за рівноправність всіх трьох народів СХС ввійшла таким чином у рішучу фазу. Ледве появилось 26 Радіцевих послів в білградському парламенті і ледве вони 24 марта зложили відповідну присягу на вірність королю і держ. конституції—зараз таки того самого дня зложив кабінет сербської радикальної партії під проводом Мик. Пашіця демісію. До того часу тримався цей великосербський кабінет, зложений з самих Сербів, за поміччу мусулманських послів з Македонії. З приходом Радіцевих Хорватів він втратив і ту мізерну більшість і мусів уступити. З цього вже видно, що цілком инакше були б розвинулися всі державно-політичні обставини в Югославії, коли б Хорвати під проводом Радіця були від початку брали участь в парламентарній боротьбі. Аж побут Радіця в Лондоні куди він літом 1923 р. таємно виїхав, повчили Радіця, цього знаменитого селянського демаґога, але нездібного політика, що Хорвати, не можуть нічого очікувати від заграниці й що свої хатні справи повинні наладити самі, в своїм державнім парламенті, тим більше, що Радіць кілька раз заявляв що він не хоче розбити Югославії, лише домагається того, щоб її державний устрій вийшов з порозуміння Хорватів, Словенців і Сербів на засаді рівноправности цих трьох народів.

МІСТО
САРАЄВО.

Загальний
внд.

ЦЕРКОВНЕ ЖИТТЯ

Мова віруючих у церковному вжитку.

Українська преса та українське громадянство звернули мало уваги на дуже важливий історичний акт, який матиме величезне значіння в житті української православної церкви й який безумовно почи-

нає нову сторінку в її житті. Як відомо, російський уряд, починаючи з часів Катерини II, зробив з православної церкви знаряддя русифікації українського народу, усунувши з церковної практики рідну мову віруючих-українців, замінивши її мовою російською. По інерції ця русифікаційна велико-російська політика продовжувалася й ще де-хто хотів би її продовжувати в ім'я „єдиної-неделімої“ і тепер. Але оздоровлення церковної „політики“ вже почалось. Митрополит Діонісій по порозумінні з діячами, знавцями церковного життя, вніс на засіданні Св. Синоду в Почаїв 3 вересня ц. р. пропозицію допущення в церковній практиці мов віруючих, наслідком чого була постанова, яку тут подаємо.

Постанова Св. Синоду Православної Церкви в Польщі про мови віруючих у церковному вжитку.

„На засіданні 3-го вересня 1924 року.

Слухали: Предложення Високопр. Митрополита Діонісія обміркувати питання про таку постанову з теперішній час Служби Божої і церковної проповіді, щоб і Служба Божа і проповіді впливали на душу віруючих як найсильнішим чином, з метою виховання в лоні нашої св. православної церкви вірних її синів, відданих батьківським заповітам і міцних духом, твердих оборонців церковних традицій і народніх звичаїв у релігійно-народньому житті православного населення в Польщі, не здібних легко піддаватися сектанській і нецерковній пропаганді.

Справка I. За відсутністю у величезній більшості державних шкіл навчання дітей рідної матерньої мови, церква православна з її Службою Божою, обрядами й проповіданням Слова Божого є єдиним місцем, де може народжуватись, рости та зміцнюватись здорова церковно-народня, животворча для держави й громадянства стихія.

Справка II. Св. Синод Православної Митрополії в Польщі 16 червня 1922 року благословив для Волинської єпархії допущення в богослужбовій словянській мові народньої української вимови й читання Слова Божого на Службі Божій українською мовою в тих випадках, де й коли це буде признане потрібним. Зазначене благословення було дане Св. Синодом за-для того, щоб вдержати в лоні православної церкви крайніх українських націоналістів, які теперішню православну церкву в Польщі вважають за російську й мають нахил до української автокефальної церкви за кордоном. Св. Синод був переконаний, що це внесе спокій у релігійне життя православної церкви в Польщі й буде корисне для держави.

Справка III. Листом, з дня 19-го жовтня 1922 р. № 8721, п. Міністер Визнань запитав Св. Синод, чи не було б варто також дозволити вживання в богослужбових текстах і читанні Слова Божого і мови білоруської і польської в тих парафіях і країнах Польської Держави, де православ-

не населення говорить на мовах білоруській і польській. На цей запит Св. Синод одобрив 14 грудня 1922 р. відповідь голови Св. Синоду п. міністрові в такому розумінні, що Св. Синод нічого не має проти того, аби в православних парафіях з більшістю білоруського чи польського населення богослужбовий церковно-словянський текст вживався при Службах Божих з вимовою, властивою цим народам, а проповіді в церквах виголошувались їх рідною мовою, коли того побажають парафіяне.

Справка IV. На Волині існують парафії чеські, де в церквах здавна вживалась чеська мова за Службою Божою і в проповідях.

ПОСТАНОВИЛИ: В доповнення до постанов Свящ. Синоду, з дня 16-го червня і 14-го грудня 1922 р., і в розвиток їх, а) допустити вживання української, білоруської, польської і чеської мов у тих богослужбових чинах, яких текст одобрено вищою церковною владою, і в тих парафіях, де того захочуть парафіяне і де це є можливе з місцевих умов; б) благословити духовенству Митрополії зміцнити виголошування церковних проповідей на місцевому православного населення; в) дозволити духовенству влаштувати позабсгослужбові бесіди в церквах і вести їх також рідною мовою місцевого населення; г) у школах, де є православні законовчителі, рекомендувати їм навчання Закону Божого також матерньою мовою, рідною для дітей; д) в духовних школах зміцнити практику читання й вивчення Слова Божого й молитов, а також складання й виголошування проповідей рідною матерньою мовою учнів; е) повідомити про цю постанову Міністерство Визнань для відома і за-для належних розпоряджень. Про це послати укази Вашому Високопреосвященству і всім Єпархіяльним Преосвященним.

Почаїв 3 вересня 1924 р. Ч. 685. Член Свящ. Синоду Архієпископ Феодосій. Ділоправитель Єпископ Олексій.

Лист митр. Шептицького що до Православної Церкви на українських землях.

Поданий нижче лист митроп. Шептицького був написаний до Вільгельма Габсбурга, рйтмайстра Вишиваного. Лист цей сфотографований і належить до документів проф. Шелухина. Подаємо його в перекладі передруком.

Львів, 13 червня 1918 р.

Ваша Високість!

Я дізнався, що частина головного складу української церкви, який повинен зібратись 21 червня, має намір дати мені гідність українського патріярха. Цей виступ був би з одного боку виразом протесту українців проти обрання Антонія митрополитом київським, а з другого боку підтвердив би цим конкретним способом автокефалію української церкви. Автокефалія рішуче борюється партією реакціонерів, а це цілком противне намірам Українців. Гетьман проголосив, що на випадок якби Синод не виніс рішення в цій справі, то йому не зостається більш нічого, як самому проголосити цю автокефалію. І я не знаю, чи мою кандидатуру поставлено якоюсь більш значною партією, чи це якесь хвилеве бажання без наслідків.

Коли б перша можливість прийшла до свого здійснення, то Ваша королівська Високість з мого боку в тім була б повідомлена й могла б уявити собі справу про дальшу позицію, яку я мав би зайняти в цім ділі. Я не міг би прийняти обрання інакше, як абсолютно свobodною, покритою великою більшістю і яке в той же час мало б канонічну силу по правилам східної церкви. Нема що казати про те, що таке обрання рівнозначне прийняттю унії. Рим повинен затвердити обрання. Поки що уповноваження, які я одержав від Папи Пія X могли б вистарчити. Натурально, на це я повинен був би попросити згоди його Величності (Австр. Імп.). Для мене трудно мати у Львові більш певні інформації. Знаючи мене з дав-

нього часу, як сторонника цієї ідеї, мене підозрівали б у підготовці обрання де-якою пропагандою. Я принципіально не хотів би робити нічого такого, тай не мігби через недостачу часу, який застається. Коли Ваша королівська Високість знає що-небудь у цій справі, або в ній повідомлені, був би дуже вдячний мати певні справки.

Рітмайстер Форстер мені телеграфував з Відня, що він проїде через Львів без можливости покинути вагон.

Я знайду його на дворці і жду теперішніх новин, які він привезе з Відня. Ця зустріч дасть мені добру нагоду передати оього листа Вашій Високости. Прошу прийняти... — — —

ДЖЕЛЯЛЕДДІН РУМІЙ*)

Переклад ВЯЧЕСЛАВА ЗАЙКИНА

РОЗМОВА ЗАКОХАНИХ

Мій любий, ти об'їхав світ до краю
яка ж тобі найкраща сторона?
Як на святиню, я туди взираю,
де сяєш Ти, мов Зіронька ясна.

Де Ти, себе я чую, як у раї.
З тобою — взимку настає весна,
і сонце світить в темному сараї,
і квітне в ньому рожа чарівна.

З Тобою легкі болі всі смертельні,
паляцом при Тобі стає тюрма,
й тортури радістю стають пекельні,
і сяє діамантами пітьма;
і навіть у могилі підземельній —
з Тобою щастя більше над всіма.

*) Джеляледдін Румій (народився в 1207 .р., вмер у 1266 р.) — один з найвидатніших середньовічних поетів Близького Сходу. Перс з походження, він переїхав на постійне життя до Туреччини (Анатолії) й, хоч писав свої твори перською мовою, зробив великий вплив своїми писаннями та своїм життям на тогочасних турків, визнаний був турецькими могомеданами за святого, а пізніша турецька література признала його батьком турецького красного письменства. По своєму релігійному й поетичному напрямкові Дж. Румій належав до „суфіїв“, яких світогляд, ніби-то могомеданський по зовнішній формі, був під великим впливом індуських вірувань і по суті більш наближався до буддизму та християнства, ніж до звичайного могомеданства. Науку Могомедову, й зокрема оповідання про рай, суфії розуміли алего-

рично; нпр., обіцяну Могомедом праведним могомеданам райську насолоду з гуріями вони пояснювали, як символічний малюнок блаженства праведника в єднанні з Богом. Суфійські поети відзначалися своїм високо-моральним аскетизмом і писали свої твори теж у душі містичного символізму. Найчастіш у їхніх поезіях змальовується почуття закоханих, із властивою цим поетам ніжністю й глибиною; людина незнайома з суфійством, читаючи їхні вірші, легко може прийняти твори суфійських поетів за сентиментальну любовну поезію; але в дійсності, під закханними в суфійських поезіях треба завжди розуміти Бога й людину, що в Нього вірить. Перекладений мною вірш Дж. Румія може бути прикладом суфійської релігійно-алегоричної поезії. В. З.

ЛІТЕРАТУРНЕ ЖИТТЯ

БІБЛІОГРАФІЯ

Нова праця з історії українського письменства

МИХАЙЛО ВОЗНЯК. Історія української літератури. Том II: віки XVI — XVIII, перша частина (з 46 ілюстраціями). Львів, 1921. Стор. 416 in 8° — Том III: віки XII — XVIII, друга частина. (з 54 ілюстраціями). Львів, 1924. Стор. 564 in 8°. Накладом товариства „Просвіта”.

Українське письменство давньої та середньої доби (до XVIII віку) притягло до себе увагу багатьох українських і російських дослідників, і через те ми маємо велике число розвідок, присвячених окремим моментам, авторам і творам українського письменства (до XVIII віку). Але загальних оглядів історії української літератури дуже мало; та й ті, що є, занадто короткі й мають не стільки науковий, як публіцистичний або бібліографічний характер: а до того ж майже всі ці огляди перестаріли й по своєму змісту й особливо по своїх методах. Так, напр., у всіх курсах історії укр. літератури штучно відокремлювалася так звана „народня поезія“ й викладалася в побіжному спеціальному розділі або на самому початку історично-літературного курсу, або в передостанній частині (перед розділом про українське письменство XIX віку); при цьому твори так званої „народньої поезії“, складені в найдавнішу передхристиянську добу, перемішувано з творами, складеними в князівські та козацькі часи й навіть із творами „народньої поезії“ XIX віку; а, з другого боку, штучно розривався зв'язок цих творів із письменством сучасної їм доби, й література давнього та середнього періодів освітлювалася зовсім однобічно й тому видавалася блідою й мало цікавою.

Крім того, в багатьох оглядах укр. письменства часто не переводилося послідовної різниці між літературами українською та російською (в давню й середню добу); навіть акад. С. Єфремов у своїй „Історії українського письменства“ розглядає українську, білоруську й російську літератури давньої доби, як єдине спільно-„руське“ письменство, гадаючи що в ті часи Українці, Білоруси й Росіяне мали спільну мову та культуру. Але найновіші археологічні, лінгвістичні, історично-правничі та інші дослідження доводять, що спільності „руських“ племен у IX — XIV віках не було, що Українці й Росіяне в той час жили зовсім різними державними і культурними життями, і т. д. Отже й літератури українську та російську в давню (а тим більше, в середню добу) ні в якому разі не можна змішувати.

Нарешті, в загальних оглядах історії укр. літератури чимало визначних і характерних творів, особ-

ливо середньої доби, лишалося без уваги. Взагалі українське письменство середньої доби (XVI — XVIII віків) досліджене значно менше, ніж укр. письменство давньої доби; а досить систематичного огляду нашої літератури XVI — XVIII вв. досі не було зовсім.

Але тепер, з появою „Історії української літератури“ М. Возняка, ми маємо повний і справді науковий огляд історії укр. письменства (до кінця XVIII віку), в якому усунені майже всі хиби попередніх курсів історії укр. літератури і який відповідає вимогам сучасної історично-літературної методології. Авторитетний і досить суворий критик Вол. Дорошенко, який у свій час дуже різко виявив і скритикував хиби „Історії укр. письменства“ С. Єфремова, у своїй рецензії на „Історію укр. літератури“ Возняка признав цьому творові велику наукову й громадську вартість і порівняв значіння цього курсу для історії укр. письменства з ролю „Історії України-Руси“ Мих. Грушевського в українській історіографії*). Особливо велике значіння мають II і III томи „Історії укр. літератури“ М. Возняка, в яких він робить огляд українського письменства XVI — XVIII віків.

В II-ому томі своєї „Історії“ М. Возняк оповідає про національно-культурне пробудження українського народу в XVI та на поч. XVII в. і досліджує українське релігійно-полемічне та схоластичне письменство тієї доби. Культурний рух на Україні наприкінці XV та XVI віках. М. Возняк зв'язує з поширенням на Україну гуманістичних, протестантських і особливо соціаніянських течій, а в першу чергу з ересю „зжидоватлих“, яка безпосередньо спричинилася до появи перекладів біблійних книг, логіки, метафізики, космографії, астрономічних та ворожбитських книжок і т. д.; слідом за ним, наприкінці XV та на поч. XVI в. заявляються в значній кількості й православні релігійні писання — переклади Св. Письма, збірники життєписів святих (Четы-Мінеї) й т. ин.; писання ці дуже наближуються до живої народньої української мови; нарешті в 1491 році виходять друком перші українські богослужбові книжки (Осмогласник і Часословець); в XVI віці Святе Письмо перекладається вже на українську мову (нпр. Пересопницьке євангеліє 1556 р.), складаються „учительні євангелія“ (писані теж українською живою мовою), соціаніянські твори (українсько-білоруською

*) Рецензія Вол. Дорошенка на кн. М. Возняка: „Історія української літератури“, томи I і II і „Старе українське письменство“ — в „Трибуні України“, 1923. ч. 2—4.

книжною мовою, близькою до тогочасної народньої мови Українців і Білорусів) викликані їми православні полемічні писання проти соціянства, й т. д.; освітливши цей літературний рух на Україні на прикінці XV та на поч. I в серед. XVI в., М. Возняк далі робить цінний екскурс в історію укр. культури 2-ої пол. XVI та 1-ої пол. XVII в.: оповідає про церковну унію та національну українську реакцію проти унії, і т. д.; слідом за ними, на прикінці XV та на поч. про перші укр. друкарні, про укр. школи в Острозі, Львові й т. д., про культурну діяльність львівського та инш. брацтв, нарешті, про митрополита Петра Могилу та Київську колегію.

У 2-му розділі II-го тому („Від давніх до нових течій в письменстві“) М. Возняк розглядає твори: дубенського ігумена Віталія (одного з перших укр. релігійних віршописців), Ісаїї з Камянця (невільного піонера укр. культури на Московщині), талановитих і щирих полемістів проти унії — Герасима Смотрицького, Івана Вишенського та Ісаїї Копинського, православний полемістичний твір проти унії „Пересторогу“, писання Кирила Ставровецького (віршописця, автора першого укр. курсу догматичної теології та ин.) і різні силлябічні вірші релігійного характеру, писані на поч. XVII в. (з цих віршів мають інтерес ті, в яких знайшли відгомін тогочасні історичні події; такі, нпр. два „ляменти дому княжат Острожських“ то що). Особливо широко оповідає М. Возняк у 2-му розділі II т. про Івана Вишенського, найталановитішого з українських письменників середньої доби якого твори не згубили своєї великої літературної ваги навіть і в наші дні.

У 3-ім розділі II т. („Полемічне письменство“) М. Возняк досліджує літературну діяльність інших українських релігійних полемістів XVI — XVII вв. (Степана Зизанія, Філялета Бранського, Іпатія Потія, Мелетія Смотрицького, Захарія Копистенського, Касіяна Саковича й багатьох інших); в більшості випадків твори цих письменників сухі, далекі від життя, схолястичні й не цікаві; але де-які з них часом відбивають дуже живо тогочасні настрої й відзначаються справжньою поетичністю; такі місця є, нпр., у „Треносі“ М. Смотрицького.

4-ий розділ II тому „Київська схоластика“ присвячує М. Возняк тим українським письменникам 2-ої пол. XVII в., що вийшли з Київської академії; в першу чергу М. Возняк тут каже про Інокентія Гізеля, автора „Синопсису“ (одного з перших систематичних оглядів укр. історії) та про инші тодішні спроби систематичного викладу історії України; ця частина праці М. Возняка в порівнянні з иншими частинами його курсу, викладена занадто побіжно; не використана М. Возняком і вся література, присвячена І. Гізелеві та иншим першим систематичним курсам Української історії. Далі, в 4-му розділі, М. Возняк зупиняється над проповідницькими творами та панегириками Лазаря Барановича, над творами проповідників Йоникія Галятовського та Антона Радивилівського, над діяльністю Єпифанія Славинецького (перекладача Св. Письма й богослужбових книжок на церк. слов. мову, проповідника й автора словників та шкільних підручників), Симеона Полоцького (проповідника, віршописця, автора драматичної пасторалі та ин.), св. Дмитра Тупталенка (автора славнозвісних „Міней“, щирих і не позбавлених таланту релігійних драм), та ин. Літературна діяльність Сим. Полоцького, на мій погляд, окреслена М. Возняком за-

надто побіжно: не зазначено, нпр., у його творах та й в инш. писаннях того часу великого впливу західно-європейського класицизму, який пізніше виявився також і в українській драмі (особливо в Феофана Прокоповича, Михайла Козачинського й де-яких инш.).

Проф. В. ЗАІНИН.

(Закінчення буде)

РОМАН СКАЗИНСЬКИЙ, Записки олівцем. Львів, 1924. В-во „Беркут“. Стор. 40—16.

В той час, як майже всі поважні видавництва завмерли, або „дихають на ладан“, — повстають нові видавництва і родяться нові автори.

З тривогою в серці береш до рук метелик такого видавництва, сподіваючись знайти там хоч крихотку того, що називається творчістю, але на жаль, не має там навіть тих „елюкубрацій“, що так характерні для молодих авторів сучасної Наддніпрянини...

Берем чепуреньку, на доброму папері, видану кинжечку, п. н. „Записки олівцем“. Видавництво — „Беркут“. Автор — Роман Сказинський. Десь там, у життю, це мусить бути симпатичний, милий юнак, бо про це свідчать його юнацькі почування й поривання, але поза тим усе инше — хаос... Хаос, бо важко зрозуміти, для чого саме в цій маленькій книжечці зійшлися і стали поруч сентиментальні поезії в прозі („Долонням туги“) із давніми спогадами з часів війни („Вивакували“) і із кепськими спробами римованої прози, що мала бути ніби-то поезією...

„Критикувати“ тут нема чого. Порожньо і неоригінально. В свій час де-що з цього друкувалося на шпальтах „Нашого Прапора“, який взагалі грішив, що до літератури. Однак, автор думав собі, що коли що будь і де будь уже друкувалося, то його без усяких вагань можна пускати у світ широкий... І пустив де-що „під Стефаніка“, де-що „під Вороного“, очевидно „для більшої певности“.

Читаємо:

„Тихцем, поза хмари ховалося на заході (сонце, звичайно! — К. Л.), як зі села виходили останні пари, облапуючи пальцями туги кожний кіл, кожну стеблинку на покинутім гздівстві“. (Стов. 19).

Хиба-ж неясно, що тут Стефанік „наворожив?“...

Далі — „Неньчине серце“...

Буде цілком зайвим наводити щось із школярського переказу відомої поезії Вороного, якого навіть звичайний гімназіст не відважився-б показати людям...

Поза тим — стиль і мова. Першого нема ніякого, а мова — „запливає на заході кривю, багром, бо — „кінотчик переїхав(?) бистро“...

І хочеться щиро сказати:

— На Бога, юнак! Пишіть собі на здоровля, але не спішіть друкувати, поки самі не зможете критично поставитися до того, що пишете! —

Писати можна все, але друкувати не завжди. Те, що часами друкується в щоденній газеті на місці „Малого фейлетона“, ще не варте того, щоб його випускати окремою збіркою. Література не є базар, на якому инді можна збувати навіть фальсифікати. — Літературу треба шанувати!

К. Л.—вич.

ОПОВІДАННЯ ПРО СИЛИ ПРИРОДИ. 3 видання, зовсім перероблене. Львів 1924 р. Стор. 64 in 8°.

В той час, коли на Великій Україні заборонено було друкувати українською мовою наукові книжки, але допускалися на цій мові белетристика, появилася дві чудових книжечки: „Оповідання про небо та землю“ і „Оповідання про земні сили“. Белетристичні по формі ці книжечки давали багато наукових відомостей народному читачеві. Львівське товариство „Просвіта“ випустило недавно другу з названих книжочок 3-м виданням, пристосувавши її до сучасного рівня науки, і ця книжечка мусить бути в кожній бібліотеці, її повинні прочитати кожний школяр, кожна дитина. В книжечці читач знайде багато цікавих і потрібних відомостей про повітря та вітер, про воду та пару, про гук та тишу, про світло та темряву, про тепло та холод, про магнетну та електричну силу, а в кінці про те, як люде пізнали всі ті сили природи і як повернули їх на свою користь.

Книжечка оздоблена 13-ю малюнками, і цього замало: коли б малюнків у ній було в три рази більше, то й це не завадило б.

О. Х.

РІЖНІ ВІДОМОСТІ

ТОВАРИСТВО УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ „КУЛЬТ“. 22 вересня відбулися в Подєбрадах (Чехословачія) організаційні збори українських молодих письменників, на яких ухвалено організувати т-во укр. письменників „Культ“. Мета організації — культ мистецтва. Склад товариства: М. Грива, Ю. Дараган, М. Диканько, О. Коннор-Вилинська, Є. Маланюк, А. Падоліст, Подоляк. Репрезентаційний орган: голова М. Диканько, репрезентант у прасі М. Грива, Секретар і скарбник А. Падоліст (Див. фот. знім. на 2 стор.). Організація позбавлена політичного обарвлення. Найближче завдання організації: улаштування ряду літературних вечірок та видання альманаху. Адреса т-ва: Tchechoslovaquie, L. Podebrady, Ukr. Hosp. Akademia. Spolek „Kult“.

НОВІ ВИДАННЯ. Український Національний Музей у Львові приступає до друку двох праць Володимира Січинського з історії української архітектури: „Деревляні церкви Галицької України“ і „Архітектура в українських стародруках“. Видання матиме численні ілюстрації: в першому коло 60 таблиць з рисунками, в другому — 40.

„SLOVENSKE UMENI“. З початком 1923 р. почав виходити в Братиславі розкішний ілюстрований часопис „Slovenske umeni“, присвячений мистецтву всіх слов'янських народів. Начальним редактором спочатку був С. Маковський. Тепер редакція реорганізована і перенесена до Брна. Начальним редактором став Сергій Гладкий. Текст у двох мовах: чеській та французькій. Перше число було присвячене російському та чеському мистецтву, число 2 — словацькому, вийде третє число — болгарське. Чергове буде присвячене виключно українській архітектурі. Короткий історичний огляд розвитку української архітектури і весь ілюстраційний матеріал дає архітект Володимир Січинський.

КОНКВІСТАДОРИ. Заходами молодих поетів Антона Павлюка, Євгена Маланюка та літ. критика й журналіста Михайла Мухина засновано літературно-артистичний клуб об'єднання „молодих“ — „Конквістатори“, куди ввійшли всі члени літ. т-ва „Веселка“ та „Сіріус“... „Суботи“ літ. арт. клубу „Конквістатори“ відбуваються успішно, притягаючи що раз більше учасників та гостей. Варто відзначити великий успіх музич. виступів проф. Якименка, співачки Германової та поетів Євг. Маланюка й Ант. Павлюка. Викликають захоплення вірші М. Рильського, Т. Осьмачки, О. Стефановича та В. Атаманюка в талановитому виконанню М. Мухина.

Цими днями виходить з друку 1 число місячника „Конквістатори“ — органу літ. клубу „молодих“ — „Конквістатори“.

О. КОШИЦЬ ПРО КОНЦЕРТ В РОЧЕСТЕРІ. В „Литовській Галі“ міста Рочестер відбувся урочистий концерт хору Української Громади під орудою члена „Українського Національного Хору“ д. Л. Сорочинського.

Концерт, пише О. Кошиць, можна назвати серйозним і вдалим зо всіх поглядів. Народні українські пісні в обр'їбці Лисенка, Кошиця і переважно Леонтовича надавали концертові великого інтересу з боку музичного змісту. В цьому концерті можна було прослідкувати зміну в музичному оброблюванні української народної пісні від її початку (Лисенко) до останніх днів (Леонтович).

КАЛВІН КУЛІДЖ,
Новий Президент Злучених Держав Америки

НОВІ ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК У КИЇВІ. Обрано чотирьох дійсних членів Академії, саме: проф. Оляра Брока з Християнії, проф. М. А. Мейера з Парижа, проф. Юрія Студинського зо Львова. Перед цим обрано дійсним членом Академії заслуженого етнографа п. Володимира Гнатюка зо Львова.

СКІЛЬКИ КІНОТЕАТРІВ НА СВІТІ? Недавно в Америці вийшла брошурка під назвою: „Будуччина кіна“, в якій знаходяться між иншим дані, скільки кінотеатрів існує зараз на земній кулі. Отже є їх 500 тисяч.

Коли взяти під увагу, що пересічно кожний з тих театрів має по 300 глядачів, то можна твердити, що образ, який відбуде тур по цілім світі і по десять раз буде висвітлюваний в кожнім кіні, буде бачити 150 мільонів людей. Досі жадний твір мистецтва не міг в такім короткім часі так бути розповсюджений.

УКРАЇНСЬКИЙ КЛУБ У ВАРШАВІ. Мін. внут. справ затвердив статут Українського Клубу в Варшаві, членами якого можуть бути особи українського походження. Організ. Збори призн. на 16 ц: листопада.

НАДІСЛАНІ КНИЖКИ

КЛИМ ПОЛІЩУК. „Світ Червоний“. Повість. Вид. „Мельма“. Львів. 1924 р.

ЙОГО Ж. „Тривожні душі“. Драма на 3 дії з днів нашого сучасного. Накладом Вид-цтва „Русалка“. Львів 1924 р.

ЮЛІАН БАЧИНСЬКИЙ. „Україна Irridenta“. 3 видання. Берлін 1924 р. Видавництво Укр. Молоді.

ДИКАНЬКО, „Роман“. Видання „Нов: України“. Прага, 1924 р.

Більша частина наступного числа буде присвячена Холмщині.

Просимо негайно по одержанні цього числа вислати залеглости й передплату на новий термін.

Редактор-Видавець В. Островський.

УКРАЇНСЬКИЙ ПЛАСТ

МІСЯЧНИК УКРАЇНСЬКОЇ ПЛАСТОВОЇ МОЛОДІ ДЛЯ ЛІТЕРАТУРИ, НАУКИ І ЗАБАВИ

Виходить раз на місяць.

Ціна числа 1 зл.

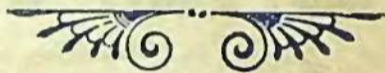
АДРЕСА: Іван Чепига, проф. гімн. Станиславів,
Липова 76.

ЧИТАЙТЕ ОДИНОКИЙ НА УКРАЇНСЬКИХ
ЗЕМЛЯХ У ПОЛЬЩІ

ЩИРО УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

„ДІЛО“ ЩО ВИХОДИТЬ
УЖЕ 42 РІК

у ЛЬВОВІ, заснований бл. п. Володимиром
БАРВІНСЬКИМ в 1882 році.

Редакція й Адміністрація міститься:

у ЛЬВОВІ, РИНОК 10 І ПОВ. (Дім „Просвіти“).

Конто пошт. швед. 143.322. — Адр. тел.: Львів, „Діло“.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Місячна передплата за границю: в Америці 1 дол., Франції, Голландії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 л., Швейцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. кор., Румунії 100 лейв, Болгарії 50 лейв. — Зміна адреси платиться.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

Видавництво „РУСАЛКА“

Львів, Курнова 10.

видало слідуєчі календарі на 1925 рік:

1. „ГОСПОДАРСЬКИЙ КАЛЕНДАР“ на 1925 рік, багато ілюстрований, 10 арк. друку великої вісімки.
2. „ВЕСЕЛИЙ КАЛЕНДАР“ на 1925 рік, того ж формату, ілюстрований.

ОГОЛОШЕННЯ до обох Календарів приймаються по ціні 50 зол. польськ. за сторінку.

Адреса Редакції: „Русалка“, Львів, Курнова 10.

ЖАДАЙТЕ ВСЮДИ! УЖИВАЙТЕ ВСІ!

ЛИШЕ
СВОГО
МИЛА

„МУТА“

ЛИШЕ
СВОГО
МИЛА

пертої української фабрики

ЛЬВІВ, вулиця Потоцького 4 58.

КООПЕРАТИВАМ ВЕЛИКИЙ ОПУСТ.

ПЕРША ПЛАСТОВА

ТКАЦЬКО-КИЛИМАРСЬКА РОБІТНЯ

під управою

МИХАЙЛА ГОРЬОВОГО

Косів ад Коломия.

Приймає замовлення на ткацько-килимарські вироби по
присланним або довільним взірцям.

Робота солідно викінчена; з найкращого матеріалу, витри-
має воюку конкуренцію.

Замовлення виконуються по черзі напливу.

ФABRYKA
SIATKI JEDNOLITEJ
Metal ceploye.

TOW. AKC. HR. ST. LEDOCHOWSKI

SUFITY I SCLANY z SIATKI JEDNOLITEJ WARSZAWA I PRZEMYSLOWA 24-32
adr. telegr. WARSZAWA SIATKA
TEL. 72-35

Wytapia siatke jednolite
w 25 roznych wymiarach
oczek od 10 do 150 mm z blac-
chy grubosci od 0,5 do 4,5 mm

Przyjmuje wszelkie roboty
z zastojowaniem siatki
jednolitej

Sporzadza projekty i kosztorysy

SZOSE BETONOWE NA SIATCE
JEDNOLITEJ
ROZPOWSZECHNIONE
W ANGLI I WE FRANCJI

NADBRZEZNE UMOCNIENIA BE-
TONOWE NA SIATCE JEDNOLITEJ
Lodzkie zelbetonowe
z SIATKI JEDNOLITEJ

„НАШ СВИТ”

УКРАЇНСЬКИЙ ІЛЮСТРОВАННИЙ ЛІТЕРАТУРНИЙ
І ПОПУЛЯРНО - НАУКОВИЙ ТИЖНЕВИК

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

В КРАЮ: На місяць — 3 зл., на 2 міс. — 5 зл. 50 гр.
ЗА КОРДОН: в Америку — на 1 міс.—75 цент., на 3 міс.—2 дол.; в усі країни Європи
на міс. — 65 центів (у місцевій валюті). Незаможним — знижка.

ЦІНА ОГЛОШЕНЬ:

КРАЄВИХ: ціла стор. 60 зл., 1/2 стор.—35 зл., 1/4 стор.—18 зл., 1/8 стор. 10 зл., 1/16 стор. 6 зл.
ЗАКОРДОННИХ „ „ 15 дол. „ „ — 7 дол. „ „ — 4 дол. „ „ 2 „ „ „ 1.5 д.

Warszawa, ul. Długa 50, m. 47, Redakcja „NASZ SWIT”.

або: Warszawa, Pocztowa Kasa Oszczędności (P.K.O.) № 8818. „Nasz Swit”.

УВАГА: Нові передплатники на листопад можуть одержати всі числа за квітень, травень
і червень з додатками за 7 злотих.

Перший церковно-народний ілю-
стрований часопис

„ДУХОВНА БЕСІДА”

Виходить двічі на місяць, 1 і 15 числа,
на сатинованому папері в кольор. обгортці

ПЕРЕДПЛАТА:

на 1 міс. 1 зол., до кінця року 3 зол.,
окреме число 50 гр. За кордон: на 1 м.
35 цент.; на 3 міс. 1 дол. Гроші можна
висилати в місцевій валюті.

ОГОЛОШЕННЯ: Ціна стор. — 50 зол.,
1/2 стор. — 25 зол., 1/4 стор. — 14 зол.
1/8 стор.—8 зол., 1/16 стор. 5 зол. Дрібні
оголошення — по 10 гр. за слово.

Гроші надсилати на адресу:

Warszawa-Praga, Zygmuntowska 13,
або Warszawa PKO Nr 9.430.

Бланк переказу на Р.К.О. можна одер-
жати у парафіяльного настоятеля.

МЕХАНІЧНА ТКАЛЬНЯ

СИМЕОНА ІВАНОВА

В СТРИЮ, НАРОДНИЙ ДІМ

Примає на виріб згідно до виміни лон, моноплі,
илани, вовну — за готове полотно — білене й не білене
(сирове), цайги, бархани, обруси, рушники і т. д. під
дуже корисними умовами.

Продає також за готівку всякі матері вовняні на уб-
рання мужеські і дамські ПО ЦІНАХ ФАБРИЧНИХ.

На кожне село і містечко пошунується здібних і чес-
них заступників до збирання льну і клаків в цілі віді-
слання до нашої Ткальні на виріб вищезазначених товарів.

ЦІННИКИ І ПРІБКИ НА ЖАДАННЯ БЕЗПЛАТНО.

НА ЧУЖИНИ

НЕПЕРІОДИЧНИЙ ОРГАН ВІЛЬНОЇ ДУМКИ
УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ - ЕМІГРАНТІВ
У ПОЛЬЩІ.

Вийшли чч. 1 і 2. Ціна обох чисел 3 зол. п.

Листування надсилати по адресі:

Warszawa, ul. Długa, 29, Hotel Polski, 21.
J. DRACZENKO.